

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: eg sz évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

A debreceni egyház.

— Irta: Dr. Kőrösi Kálmán —

I.

A debreceni egyház. . .!! A református embernek az ország legtávolabbi zugában is emelkedik a keble, megcsillan a szeme s az öröm és büszkeség együttes érzésétől rezdül meg a lelke, ha leírva látja, ha említeni hallja, ha bármi is is eszébe juttatja e sokat je'entő szavakat: *a debreceni egyház*. Gyöngéd szeretettel gondol a messze távolból is e városra, melyet az itteni református egyháznak nagysága és erősségének tudatából fakadt büszkeségünk „kálvinista Rómának“ nevezett el; — ide a collegium várnégyszögének falai közzé hozza gyermekét iskolába, még ha másutt közelebb és kissebb áldozattal végezethetné is azok taníttatását, ide hozza csak azért, mert abban a hitben él, hogy gyermeke a debreceni levegővel együtt Kálvin-hitét s az egyházhoz való ragaszkodást leheli be; — innen várja a hazai református egyház ügyét előbbre vivő és irányító üdvös eszmék kiindulását, ide tekint bizodalommal mint buzdító és követendő példára, ha hitünket, egyházunkat bármi vész fenyegeti. Távoli hitsorsosaink ti, kik oly kegyelettel ápoljátok sziveitekben a debreceni egyház hírét, dicsőségét, nem ismerve ennek viszonyait, de egyszerű és egyenes észjárásokkal azt gondolva, hogy a legnagyobb magyar református gyülekezet bizonyára a legvirágzóbb egyházi életet éli, ha ez igénytelen sorok címének megpillantásakor az örömnék könnyüje megjelent szemeitekben, ne töröljétek azt le, mert ha e fényesnek hitű egyház belső viszonyairól a valót megisméritek, ugyis más könnyesepp tolul a letörölt helyébe, igaz, hogy nem az örömnék, hanem a keserű csalódás okozta megilletődésnek könnyeseppje.

Az a nagy és hatalmas debreceni egyház, melynek a távolból csak imponáló körvonalai

látszanak, e nagy arányú körvonalakon belül kicsinyes, sőt elmaradott viszonyok közt él. — Nagyságának, dicsőségének fundamentuma csak a régi fényes múlt s ez az alapzat is mindig lejjebb-lejjebb száll, mert a jelen munkássága, gondossága nem rak rá újabb rétegeket.

A nagy tömegű vagy csillogó dolog messze ellátszik s a távoli figyelőnek, a ki Debrecen ref. egyháza felé fordítja tekintetét, ezek ötlenek szemébe. Látja, hogy ennek az egyháznak élén kiváló jelességekkel ékeskedő lelkészek állanak, a kik közzül egy szónoklata varázsával vonz (illetve vonzott, míg agg kora hallgatásra nem kényszeríté) — egy az országos dolgok intézésénél visz általánosan ismert szerepet, — kettőnek hírét theologiai tudománya állapította meg, — egynek homlokát a költészet fénye sugározza be, — egy meg éppen az egyházkerületnek köztisztelőben álló főpásztora; — látja a távoli szemlélő a mi történelmi nevezetességű s monumentális templomainkat, iskoláink működését, egyházi alapjaink nagyságát, az egyháztagok 50000-re menő lélekszámát s mindez a régi dicsőség fényével körülvéve mint a legnagyobb és legvirágzóbb magyar református egyház képe bontakozik ki előtte. Öröm és büszkeségtől eltelve nem is gondol arra, hogy a mi a látott fényes keretet egyedül tölthetné be méltó módon: a bensőségteljes egyházi élet, az egyház befolyása a hivekre, a hivek buzgalma az egyház iránt, a hitélet virágzása, a vallásos öntudat, mindezek felett pedig az együvé tartozás érzete, *az 50000 egyháztag lelkivilágát egybeforrasztó református közszellem*, mindez a belső tartalom a fényes keretben fel nem található. Mindezek helyett a közelebről vizsgáló szem itt mást talál: egyháziatlanságot, közönyt az egyházi és vallási dolgok iránt, az összetartozás érzetének teljes hiányát, a lelkészek és egyháztagok közötti érintkezésnek lazulását sőt odáig

terjedő megszűnését, hogy nem csak a lelkészek nem ismerik az egyháztagokat, hanem nagy részt ezek sem lelkészeiket, és a mi mindezeknél szomorubb, de mindezeknek elmaradhatlan követkevése, a halaványan megfestett képnek egyedül lehetséges háttére: látni kell szemeinknek, hogy idegen foglalat mint szántja el egyházunknak őseinktől reánk épen maradt mesgyéit! . . .

Régóta hányom-vetem: vajjon mint egyszerű, közönséges egyháztag az illendőség szabályainak megsértése nélkül magamra vállalhatom-e azt a szerepet, hogy e dologba szóljak a nyilvánosság előtt, s meg is vártam, míg a helyzet feltárására első sorban hivatottak felemelték szavukat, reményteljes várakozásokat fűztem azokhoz a szívet-vesét átható felszólalásokhoz, melyek e tárgyban a „Debr. Prot. Lap“ hasábjain a f. szerkesztő ur, Dr. Baconi és Csiky Lajos urak, de főként a Dr. Ferency ur tollából megjelentek, reményem teljesüléseinek kezdetül tekintettem, hogy a kérdés a helyi sajtó napilapjaiban is nyilvános discursio tárgyává tétetett, számítottam rá, hogy be áll a várt fordulat, hogy azok, a kik erre első sorban illetékesek, a kik ebben a dologban a legtöbbet tehetnék, megmozdulnak végre és egyházunk porba hullt ügyének felemelésére a szükségeseket megteszik, de a mikor azt kellett tapasztalnom, hogy a helyzetet a maga siralmas valóságában feltáró cikkek és tanulmányok megjelenése, a nyilvános

megvitatás után is minden a régiben marad, hogy a legilletékesebb tényező, a presbiterium a történetekre nem reagál, a lelkészi kar pedig egy emlékiratban olyan forma álláspontot foglal el, hogy minden úgy van jól, a hogy van: akkor arra a meggyőződésre jutottam, hogy most már az az idő következett be, a melyben *éppen nekünk közönséges egyháztagoknak kell szavunkat egymásután felemelnünk*, ha nincs is ehhez más jogcimünk, mint egyházunk ügyeért való igaz aggodalmunk.

És ha egyszer a felszólalás kötelességemül ismertem fel, nem tarthat vissza e különben — jól tudom — sok szemében hálátlan szerepre való vállalkozástól még az a tudat sem, hogy nagyon is tapasztalati igazságot mondott ki e lapok f. szerkesztője akkor, midőn egyik közlelbbi számban így irt: „Debrecenben még az is szemet szur, ha a közönséges egyháztag az egyházi állapotok iránt érdeklődni kezd s zokón veszik, ha valaki érdeklődésének hangosan ad kifejezést“, sőt éppen azért szólalok fel, mert ez így van s mert elvégre is e tarthatatlan viszonyok elleni küzdelmet az egyháztagok közzül valakinek meg kell kezdeni. Bárkinek is megbízása nélkül, de azért sokaknak nevében teszem ezt s ha az én szavam és erőm gyenge lesz, jön utánam más, azután ismét mások és ismét többen: mert nagyon is megértek már a viszonyok arra, hogy a debreceni egyház belső ügyét,

TÁRCA.

A perikopa kérdés.

— Lic. Dr. M. Schian dalkai lelkész „Wider die Perikopen“ c. művének ismertetése. —

A perikopák kérdéséhez legujabban *Schian M.* dalkai lelkész (Siléziában) szólott hozzá a „Die Christliche Welt“ c. folyóirat evangy. egyházi lappal kapcsolatban megjelenő füzetek egyikében.

Távolról sem szándékozott ő a kérdést egész teljességében felölelni s kimerítőleg letárgyalni.

Célja: a perikopák ellen régtől vitt, de utóbb el-lankadt harcot újra megindítani s szinte késhegyig vinni — mert szent meggyőződése, hogy az evangy. egyháznak a perikopák, illetőleg a perikopás beszédek inkább ártalmára, mint hasznára vannak.

Többet mondok: Schián — kétségkívül némi túlzással — az evangy. egyháznak a közéletre való befolyása hanyatlását egyenesen a perikopás beszédrendszerrel hozza kapcsolatba. Szerinte az evangyéliom nem a korszellem, nem a fejlődő kultusz, nem a félmivelttség, nem az elvhajzás, nem a gonosz agitáció, sem nem a felekezetieskedés, hanem egyenesen azért vesztette el életre keltő s életető hatását, mert a hivatalos egyházi igehirdetés nem áll hivatása magaslatán.

Prédikálunk — ugymond — eleget. Templomaink

is szaporodnak. Mindent megteszünk a hitélet erősítésére és mégis — városban és falun üres a szentegyház. A mieinket sem tudjuk magunkhoz csatolni megtartani, — memhogy másokat, idegeneket hódítanak meg.

Mi az oka ennek?

Az ok: hogy a mi igehirdetésünk eredeti jellemét s erejét veszítve béres munkává és mesterséggé alacsonyodott.

Minden beszéd hat: hatnak a választási, a kortes beszédek, hatnak a mulattató vagy oktató előadások és felolvasások. — csak a prédikációk nem.

Mert lelkészkedés immár nem hivatás, hanem hivatal — megszabott kötelességekkel.

S a legfontosabb kötelesség: vasárnapon és ünneppon bizonyos hosszúságu beszédet mondani előírás szerint a megszabott textus alapján. Hisz — ezért jár ki a fizetés!

Előny ez? Beszélni muszájból nem önként, benső indításra! Hiszen a hallgató érdeklődésének és fogékonyágának vége, ha tudja, hogy a szónoknak most erről vagy arról muszáj beszélnie — akár van kedve akár nincs hozzá.

S milyen beszédek hangzanak el évről-évre egyazon textus felett! A szónok valóságos mesterkedéssel csempészi bele sokszor a textusba a maga témáját. S mesterkedve részsel, csakhogy részseljen s a részek összeilljenek. Jóravaló szónoknál az először, másodsor, harmadszor el nem is maradhat. A kritikus hallgató pedig azt kutatja, hogy ki van-e meritve a textus?

válságát dülőre vigyük s ettől magunkat eltántorítani senki és semmi által ne engedjük.

A helyzet okáról és orvoslásáról legközelebb.

Országos ev. ref. lelkészi nyugdíj-intézet.

Nehéz téma. Lassan halad a megvalósulás stádiumába. Nem csuda, igen nagy ellenség áll útjában: a *pénzhiány*. De mert minden kezdet nehéz, e nehézségekkel nekünk is meg kell küzdenünk. E nemzedék alig 5—6 éve hozta létre az országos lelkészi özvegy s gyámintézetet, hogy a lelkész özvegyeket és árvákat megmentse a nyomortól; nekünk kell megalkotnunk az országos nyugdíj-intézetet azért, *hogy az egyházakat és nem a lelkészeket megóvjuk az elzülles veszélyétől*. Igen, tartsák bár némelyek a kérdéses intézményt a lelkészek nyugalmát biztosítandónak, azt mondom, hogy ezt nem a mi érdekeink követelik, legeslegelső sorban, hanem a magyar református egyház jövője, java.

Mi teremtette meg az 1898. évi kongruáról szóló törvényt? Talán a magyar törvényhozás nem tűrhette tovább a hosszas és bő tanulmányu lelkészi kar nagy részének 400—500 frt közt váltakozó évi javadalmát, talán sajnálta az ily qualificatioju hivatalnokok további sanyargatását? Aligha ez. Mert hiszen az a magyar kormányval együtt az újabb találmányu ágyuk, fegyverek költsége mellett nem látta meg a magyar kálvinista papság nyomorát. Ebben jó barátot, támogatót látott. Ettől nincs mitől félni! Ez nem is tudna más mint magyar lenni. S így éppen veleszületett jó magyar hazafiságánál fogva kellett s kell szenvednie.

De látták vezérembereink s látva meggyőzték a magyar kormányt, hogy ha a nagyon megváltozott viszonyok közt legalább 1600 korona évi lét minimumot

nem biztosítanak egy lelkésznek: üresen maradnak a lelkészi katedrák. Pásztor nélkül elszélednek a nyájak. Nem lesznek, kik trón iránti hűségre, haza szeretetre, törvény-tiszteletre oktassák a népet. E nélkül aztán könnyen a socialismus, kommunizmus sok felől csábító karjaiba veti magát az efféle mérgektől még eddig eléggé megvédett jó magyar nép.

Miért sürgetik jeles világi embereink, vezéreink az országos lelkészi nyugdíj-intézet felállítását? Talán a lelkészeknek hosszas és áldásos szolgálat után némi nyugalmat akarnak biztosítani? Irántok táplált minden tisztelem mellett se hiszem. Igenis azért, mert tapasztalják, látják, hogy az ezer pálya közt választó ifjúság már előre arra is tekint, melyik pálya az, mely emberi számítás szerint egész haláláig biztosítja a megélhetést? Melyik pálya az, hol a tanulmányai után élő ember nem kénytelen tehetetlen, munka nem bíró korában, magának is s a közügynek is terhére lenni?

S mert jelenben a lelkészt nem ilyenek találja, nem érez az ifjúság vonzalmát e pálya iránt, s e miatt a theologiai akadémiák most is csak néptelenek, az 1600 korona évi fizetés magában nem elég kecsegtető.

Ez magában eléggé bizonyítja, hogy a lelkészi nyugdíj-intézet felállítása első sorban egyházi érdek. Hát aztán, ha a sok tehetetlen öreg kartársakkal kinlódó egyházak állapotát nézzük! Irtózatosságotok. Évtizedekre tönkre ment egyházak ijjesztő képe lebeg előttünk. Lehet ezt tovább tétlenül nézni? A sötét kép közzül egyet mutatok fel. Egyházmegyénk közelebb egy világi tanácsbíróvá váasztott. Szavazott egy kivételével minden egyház. A szavazatot nem küldő egyház lelkésze 4 korona birságot fizet. Ez alól a 82 éves agg lelkész-társ kérte magát felmenteni, mert bár a szavazásra a harangozót is figyelmeztette, a naptárba is beírta, mégis elfelejtette presbyteriumát erre felhívni, hiába... — írja az egyházmegyéhez — az ilyen öreg

Helyes-e a részelés, szép-e a kidolgozás, biztos s hatásos-e az előadás?

Ide jutottunk az igehirdetéssel! S hogy ide jutottunk annak egyik fő oka épp a perikopa rendszer. Éppen azért a perikopa kérdés sajátképp az igehirdetés reformjának a kérdése.

Elvi szempontból — minden perikopa rendszertől eltekintve — vizsgáljuk a kérdést.

Van-e szükség a perikopákra?

Azt mondják igen, — mert 1. az igehirdetés a perikopa kényszer mellett egy év folyamán az egész evangéliomot felöleli. Valamint a szöveg a bibliaszerűséget, épp úgy garantirozza a perikopa rendszer a prédikációk teljes bibliaszerűségét. A lelkész nem válógathat egyoldalul az anyag között, hanem kénytelen feldolgozni a keresztyén igazságok összes elveit, méltatni az összes üdvtényeket.

De teszi-e valósággal is? A szöveg magában véve sohasem garancia arra nézve, hogy tartalma ki is leszen fejtve. A perikopák csak annyit garantiroznak, hogy bizonyos bibliai szakaszok a gyülekezetnek fel lesznek olvasva. Más egyebet semmit ott, — ahol maga a lelkész nem garantiálja a perikopának. Egy esetben volna meg csak a teljes garancia: ha a kényszer perikopákhoz kényszer prédikációkat is csatolnának.

Luther ezt belátta, azért nehogy — ugymond — mi nálunk is „kék kacsákról“ prédikáljanak, kívánatosnak tartotta a perikopa-beszédeket, sőt saját beszédének az egyházi postilából való felolvasását is,

Az első érv tehát elesik. De elesik a többi is.

2. Ilyen: hogy bizonyos kényes dolgok tárgyalásánál a perikopa támasztó pontot nyújt a lelkésznek. Ha keményen kikel az erkölesi bajok ellen, mentheti magát, hogy ezt a szöveg úgy kívánta. Különben kifakadásait személyes maliciának vennék.

Hát ez igen nyomoruságos argumentálás. Azért a mit a lelkész a prédikációban mond, mindég ő maga a felelős és soha a szöveg. S van e szükség a korholás után ily mentegetésre: így muszájt beszélnie! Silány lelképásztor volna az, ki gyülekezetének csak akkor mondhatná meg az igazságot, ha az előirt textussal fedezheti magát.

3. Továbbá. A perikopák hasznosak, mert már az iskolában elebb átvehetők s ekként megértésök előkészíthetők. Az iskola szempontja azonban az élet szempontjával nem tévesztendő össze. A biblia-olvasásba való systematikus bevezetés többet ér a biblia egyes részleteinek magyarázatánál. S mit szóljunk ahhoz, ha a gyermekek az iskolában más magyarázatot hallanak, mint a templomi szószékről?! Aztán a prédikáció sajátképp nem szövegmagyarázás, hanem szövegalkalmazás. Nehéz szöveget tulajdonképp elő sem kellene venni

4. Végre. jó a perikopa rendszer mert ekként a lelkész a szabad textus megválasztásának nehézségétől megmenekül Mert hát a szöveg-kikeresést igen nehéz feladatnak tartják. Hát ez egészben jogosulatlan feltevés. Hisz a szöveg-megválasztás talán a lelkész munkakörébe tartozó dolog?! Sok más egyéb dolga sem gyerekjáték,

ember mindent felejt, a vér lassan cirkál benne“ stb. Természetesen az egyházmegyei közgyűlés egyhangulag részvétellel mentette fel a bírság alól. Ő nem oka annak, hogy 82 év nehezédvén öreg vállaira, ez megviselte. Néki a tehetetlenségén érzett részvét elég. De elég-e az egyháznak, az egyházi érdekeknek? Vagy van szükség a lelkészi állásra, vagy nincs. Mert van, akkor kell, hogy azt munkabíró, felelősségre vonható emberek töltsék is be. Még élelétásu, éber pásztorok közt is ott ólalkodik, préda után les az éhes farkas, hogy felfalja a gyenge bárányt, hát ott hol a pásztoroknak csak a neve, hol az mozogni se képes, „a vér lassu cirkulálása miatt.“ Ezek a miserabilis állapotokon csak nyugdíj-intézetrel lehet segíteni. Még akkor is, ha talán a közel jövőben megnépesülnének a theologiai tantermek, még akkor is nagy szükség volna erre. A segédlelkészi intézménynek már a neve is mutatja, hogy az nem arra való, hogy vagy a tehetetlen agoknak kenyeret, vagy a kényelmeskedni szeretőknek pihenést, kényelmet nyújtson, hanem arra hogy a nagy munkával terhelt, a közbizalom által sok oldalú elfoglaltsággal ellátott, vagy esetleg a kötelességek, lelkészi teendők összeütközése előtt álló lelkészek munkáján segítsen, hogy egyik s másik szép gyakorlattal bíró lelkésztől tanuljanak s ekként magukat a gyakorlati lelkészet mezején biztosan vezető kalauzokkal elláthassák.

Azt mondom azért, hogy a kiknek érdeke a lelkészi nyugdíj-intézet felállítása: azoknak kell az áldozatot meghozni.

Egy ilyen specialis felekezeti ügyben az állam támogatásától — ismerve velünk szemben bőkezűségét — keveset várok. Kérni, zörgetni kell okvetlenül. De optimistának lenni nem lehet e részben.

Ha egyházi adózásunk némileg rendezve lesz, ha közigazgatási kiadásainkon segít az állam: akkor könnyebbült teherrel emelhetnek e másik egyházi terhen

szegényebb egyházaink is, saját jól felfogott érdekek is azt követelvének. Legszegényebb egyházaink 1600 korona évi lelkészi fizetése után a proponált 32 korona évenként, nem oly tulsok, hogy a nagy cél, a fontos érdek ezt elviselhetővé ne tenné.

Sokkal nagyobb nehézség a lelkészekről számításba vett összeg. Sok helyen megyei gyámintézett nem volt, a hol volt már más irányban rendelkezünk vele. Tehát a nagytiszteletű esperesi kar ez irányu javaslata már a mi egyházkerületünk sok egyházmegyéjében se válik be. Másutt még nagyobb nehézségek állanak elő. Teljes lehetetlenség azon teherrel megbirkózni a lelkészi karnak.

De mert harmad, negyed sorsban a mi érdekünk is a nyugdíj-intézet, aztán nekünk kell az ennek hiányából létező miseriákat legjobban látnunk, éreznünk: nekünk kell a legnagyobb áldozatot is meghozni. Te gyűk meg azért a mit lehet.

Évi jövedelmünk 25%-át esetleg 33%-át is odaadhatnánk belépésül, úgy hogy ezt évi 3—4 perccenttel törleszt-nénk. Aztán tagsági díjban fizetnénk javadalmunk után évi 1%-ot. Az igazság is azt hozná magával, hogy a kiknek a nyugdíj-intézet életbelépése után hamarosan kellene nyugdíjt élvezni, azok valamiként kárpótolnák az intézetet. Minden érdek sérelme nélkül soha se lesz lelkészi nyugdíj-intézet.

Azt most nem feszegetném, hogy mennyit vagy hány évi szolgálat után ad nyugdíjat az intézet? adna a mennyit lehet s adhatna. Egyelőre csak a legnagyobb szükségét enyhítené bár, még az is kívánmány lenne. Nehány év mulva erősödven, többet bírna, idővel a legáldásosabbá válhatnék s bizonyára válnék is. Mennyit vajudtunk a gyámintézettel is. Már mily szép tőkéje van! A nyugdíjintézetet a gyámoldával egyesíteni, összehozni kellene ugyan, de most erre a tőkére nem számíthatunk, azt rendeltetésétől elvonni nem lehet

— de azért mégis kötelesség. A lelkésznek azt kell prédikálnia, a mire a gyülekezetnek szüksége van, s hogy azt mondhasa, ép e végre bizonyos esetekben egyenesen szabadon kell a szöveget megválasztania. Benső indítás alapján kell neki beszéde tárgyát megállapítania.

Az előnyök tehát mind elesnek, — s megmaradnak a hátrányok úgy a gyülekezet, mint a lelkész álláspontjáról.

1. A mi a gyülekezetet illeti: a perikopakényszer mellett a beszéd közvetlen hatása oda van. Pedig a lelkész szónoki ténykedésénél a legvitálisabb érdek. A beszédnek minden esetben eredeti bizonyágtételnek kell lennie, azaz a gyülekezetnek éreznie kell, hogy a mit a lelkész mond, az az ő lelke mélyéből fakadt. Éreznie kell, hogy a lelkész teljes önállósággal, teljes benső hatalommal és meggyőződéssel beszél hozzá s nem hivatalos rendeletből, előírás szerint.

S érezheti-e ezt, ha tudja, hogy a mi lelkészünknek ma erről a tárgyról kell beszélnie s nem azért, mert szíve indítja rá, hanem, mert rá parancsolták.

S hova lesz a beszéd hatása, ha az anyagot hozzá nem az élet, a közvetlen tapasztalat nyújtja, hanem ha úgy kell, azt nagy nehezen, keservesen innen-onnan összekeresgéljni.

S amilyen a tartalom, olyan lesz a nyelv, az előadás is, midőn a száj nem a szív teljességéből beszél.

2. De hátrányos a perikopakényszer a lelkész álláspontjáról is. Természetesen itt az öntudatos s önálló személyiségekre gondolunk, kiknél életszükség éppen azt

hirdetni, a mivel lelkük teli van, a mi őket foglalkoztatja. Az a lelkész, ki gyülekezetével együtt él s a legbensőbb connexusban áll, a ki tapasztal s tapasztalásokat feldolgoz, a magából óhajt beszélni s nem a máséból, mert tudja, hogy csak így hathat. Az ilyenre nyűg a perikopa, mely benső élményeivel összhangban nincsen.

Igaz, hogy minden textus a vallásos életre vonatkozik; de az is igaz, hogy a vallásos élet terén is eszmehullámozás — változatosság van. Egy időben ez, más időben más vallásos gondolat foglalkoztatja a lelkeket. A tuczat prédikátorok persze ezzel nem igen törődnek. Azért a kész perikopa — nekik csakugyan nem nehézség, hanem könnyebbség.

Egy ellenvetést azonban mégis lehetne tenni s ez az hogy bizonyos mértékben a keresztyén ünnepek magok is gondolati kényszerűt gyakorolnak a lelkészre. Hát ebben van valami igazság. Az egyházi ünnepek alkalmával a lelkész meghatározott gondolatkörbe terelődik. De a szövegekényszer egészen más, mint a gondolatkenyszer. A szónokra nézve sokszor az ünnepek egészen más oldala lehet fontos, mint melynek kiemelésére őt az adott szöveg kényszeríti. Az ünnephez fűződő gondolatok ellenben igen sokfélék lehetnek. Mit tegyen már most, ha a szöveg egyenesen megakadályozza őt abban, hogy épp a lelkét foglalkoztató gondolatot ragadja meg? Le kell mondania róla, csakhogy szövegszerű legyen.

S egyébként is — az ünnepekkel együtt adott

szaporodván a tőkével az arra háruló terhek is. Aztán annak alapszabálya 3 év múltán a 250 frt évi gyámsegély feljebb emelhetését is lehetővé teszi.

Nézetem szerint azért halogatás nélkül fel kell állítani a kérdéses intézetet. Igénybe venni az állam segélyét, kérni a mit csak lehet. Aztán a közalap, egyházak, lelkészek adják meg a magukét, hozzunk tőlünk telhető áldozatot.

Szerettem volna ezekről a mi nagybányai egyházmegyénk május 2. iki gyűlésén is szólni, de mert láttam hogy a közgyűlés szó nélkül fogadja el a véleményes jelentéssel megbízottak propositióját: nem tartottam célhoz vezetőnek drága időnköt egy esetleg hosszabb időt igénylő eredménytelen vita provokálásával veszíteni.

Mielőtt befejezném mondani valómat, egy jut eszembe. Gyakran említjük szóban s írásban, hogy míg az ugyanazon egyházat szolgáló tanári testületnek már van nyugdíj-intézet, nekünk lelkészeknek nincs. Ez a felemlegetés olykor keserű félreértésekre ad alkalmat. Pedig nincs, nem képzlek lelkészt, ki a tanári testület helyzetét irigylve mondaná azt. Kiváló képzettséggel nehéz, nemes munkát végez a tanári testület, megérdemli s a tanügy érdeke is kívánja, hogy helyzete biztosítva legyen, hogy nyugdíjat kapjon. De vajjon nem ily fontos munkát végez-e a lelkészi testület. S milyen volt ennek helyzete legalább is fele részben. Az hogy vannak nagyjövedelmű lelkészi állásaink is, nem elégíthette ki a 400 frton is alól maradt lelkészt. Azért ő neki csak nyomorogni kellett. Aztán most is, ha hallja a szegény 82 éves tehetetlen lelkész, hogy neki magának és gyülekezetének is terhére hivatalában kell kinlódni, vagy látja s hallja egy jobb körülmények közt levő is, hogy neki a káplántartást is felróvják! ugy önkénytelenül is jó az összehasonlítás, s a szelid panasz ebben nyilvánul: mennyivel jobb dolga is van

annak mint nekem. Az egyház javát munkáló tanügy munkásainak van nyugdíj-intézetük. Nagyon jó és helyes. Legyen a lelkészeknek, ez is éppen oly fontos érdek, mit kivált a megváltozott egyházi viszonyok sürgetően megoldandó kérdéssé emeltek.

F.-Bányán. 1901. Május hó.

Nagy Lajos,
ev. ref. lelkész.

KÖZÉLETÜNK.

Az érmelléki egyházmegye tavaszi közgyűlése.

(Vége.)

Általános megnyugvással találkozok azon körülmény, hogy a régóta kínosan kísértő új-létai ügy kedvező és közbékét helyreállító megoldása a lelkész lemondása s az egyházmegyei küldöttség által végrehajtandó állomás-csere küszöbön áll.

Megdöbbenően új, kóros erkölcsi tünetek mutatkoznak egyik egyházunkban. A sor alól még teljesen ki nem került legények egyre-másra fűzik a vadházasságokat, mindkét fél szüleinek helyeslő beleegyezésétől kisérvé, a legény szülei meg bánatpénz-félet, móríngot biztosítanak a leány szülei részére azon esetben, ha a legény a katonaságból hazakerülés után ott hagyná választottját. A kiváló buzgóságu, derék ifju lelkész hiába forgatja az ige és rábeszélés fegyvereit, a bűnös lélek vásár egyre tart, mert a polgári hatóság közvetíti az ügyleteket, a jegyző szerkesztgeti az erre vonatkozó szerződéseket és kötelezvényeket. Az egyházmegyei elnökség fel fogja kérni az illetékes vármegyei hatóságot, hogy a legnagyobb erélyvel, kérelhetlen szigorral akadályozza meg ezen üzelmeket.

gondolatkényszer valójában nem is kényszer, mert hisz a lelkész az egyházi évben az egyházi évvel együtt él s így hát ő maga is megéli mindazt, a mit az ünnep magával hoz, s ha megéli — a sajátjából, szívéből beszélhet.

Egy szó, mint száz: a perikopa-rendszer nagy baj: a beszéd közvetlenségét akadályozza s a lelkész munkáját s hatását megnehezíti s így a gyülekezet építésére éppen nem alkalmas.

S még szomorubb a kép, ha meggondoljuk, hogy a használatban lévő perikopa rendszerek egytől-egyig igen fogyatékosak.

Az általában használatban lévő régi egyházi perikopa rendszer bajai Achelis szerint, hogy: 1. ó-testamentomi részletek alig találhatók benne. Ez azonban nem oly nagy baj, mert nagy tévedés azt hinni, hogy az ó-testamentomból is lehet keresztyénséget prédikálni. Sajátképi textust onnét nem lehet venni. Előbb helyes viszonyba kell azt hozni az új-szövetséggel; 2. egy azon szöveg többször is előfordul (ádvénti és virágvasárnap, az 5000 és 4000 ember megvendéglése, a kapernaumi százados és a királyi ember fia.) Ez már baj: mesterkedni kell, ismétlésekbe esünk, a mi fárasztó; 3. az összetartozó részek rendszertelenül szét vannak szaggatva. (Ján. ev. 14—16. f. Jubilate, Cantate, Rogate, Exaudi s pünköszt vasárnapokra.) Mily különös, hogy Krisztus mielőtt születnék, már bevonulását tartja Jeruzsálemben; 4. az evangéliom legszebb részei mellőzve (a samáriai nő, Lázár története); 5. a passió idejére

eső perikopák egészen antiquált okokból t. i. az egykor ezen időre esett keresztelezésre való előkészítés szempontjából választattak ki.

Szinte mélyen elszomorító, hogy a lutheri egyház századokon át e perikopa rendszer mellett maradt. Holott maga Luther azt mondta az epistolai perikopákról: Ordinator ille epistolarum videtur fuisse insigniter indoctus et superstitiosus operum poanderatur!

De még más kifogások is tehetők.

Az epistolai részek legtöbbje igen nehéz; a gyülekezet alig értheti meg. (p. o. Látare vasárnapra Gal. 4, 21—31, Allegoria a szolga s szabad nőről. Az Isten irtalmazzon annak a falusi lelkésznek, a ki e szöveg felett beszélni merészel! Ezt az eisenachi conferentia is mással óhajtja helyettesíteni. S hasonló Gal. 3, 15—22. a Közvetítőről. Ezzel még a tudós exegeták se tudnak megbirkózni) Hasonló I. Kor. 10, 6—13, Szt. Hároms. 9. Vas.; I. Kor. 10, 1—5, Septuagésima vasárnap. De nekünk ilyen helyekkel kell kinlódunk, mert a régi iga alatt óhajtunk nyögni.

Hát lehet ezekről prédikálni, de pap, szónok legyen az! Tudós apparatus kell hozzá s idő, míg a szöveg értelme tisztázódik. Építésre a sor rá sem kerül.

Más baj, hogy sok perikopában nincs meg az egység. Pedig a beszéd egysége homiletikai követelmény — s helyes követelmény, mert elvégre is az a cél, hogy a hallgató valamit, legalább egy igazságot szívébe zárva haza vigyen. De hogyan? mikor magában a szövegben sincs egységes gondolat. Ott a példa a 2-ik

Az idők jelére vall az a minden téren észlelhető törekvés, hogy az egyházközségek anyagi ügyeit megszilárdítani, vagyon kezelési módját rendezni szükséges. Súlyos idők, küzdelmek, harcok kora köszönhetnek reánk, az egyes egyházaknak készülniök kell ehez, belső-külső erősségeiket fejleszteni. Az evangelizálás, a belmisszió mind nagyobb arányokban, mind szélesebb körökben terjedő áldásos mozgalmával karöltve, párhuzamosan kell haladnia az anyagi rendezés, a vagyoni erősödés munkájának is, hiszen a mi legnagyobb ellenfelünknek ez az utóbbi képezi egyetlen fegyverét ellenünk, egyetlen főlényét felettünk; ennek birtokában vivja ki látszólagos diadalait s vonja közülünk folyton szűkebbekre a határokat. Az egyházak életére is áll a klasszikus mondás: mens sana in corpore sano. — A számvevőszék és a lelkészi értekezlet egyértelmű előterjesztése folytán határozatba ment, hogy az egyházlátogató küldöttségek szoros vizsgálat és szigorú ellenőrzés alá vegyék minden egyházban a számadások vezetését, a különféle alapok és pénzek megfelelő és helyes kezelését, hogy ennek alapján mindenütt rendezett, egészséges állapot jöjjön létre s a jövő fejlődésnek, virágzásnak biztos alap vettessék. — Itt említhető fel, hogy Alsó-Ábrány takarékmagtárából egyházfenntartási alapot alkot, részben az egyházi adó mérséklése, részben az egyház folyó szükségleteinek fedezése céljára. Margitta is egyházfenntartási alapot létesített, erre vonatkozólag egy terjedelmes, 10 §-ba foglalt szabályrendeletet készített, melyet az egyházmegyei gyűlés megerősített.

Az egyházmegyének többi belérdekű, házi ügyei is elintéztést nyertek. Alsó-Ábrány missziói-segélyre ajánlják, a leányegyházban a hivek egyházi adózása és az istenítiszteletek ideje szabályoztatik. Nagy-Léta a szolgálmányokat és a legátus pénzeket némi pótdó ki-

vetése által megváltja. Albis régi faiskolája árából iskolateltet, A.-Ábrány egy üres beltelek árából földet vásárol, Margitta egy régi, csekély jövedelmű házát eladja, az árát az egyházfenntartási alaphoz csatolja s földbirtokba fekteti. Szalacs iskola épületét a modern kor igényeihez képest átalakítja, Diószeg kápláni lakást épít, Álmosd a papi-lakot újítja, Kéty templomot s tornyot renovál, Ér-Adony templomot épít. Az egyházkerületi képviselők és az időszakos tanács tagjai újból megválasztatnak.

Az egyházmegye érdemekben gazdag, mintaszerű buzgóságu s köztiszteletnek örvendő főjegyzője Thamassy Lajos ér-olaszi-i lelkész megrongált egészségére hivatkozva, kívánja letenni viselt tisztjeit. Azonban a gyűlés egyértelműleg kifejezett óhajására még a jövő tavaszi gyűlésig megmarad főjegyzői székében.

A bírósági ülésben kisebb érdekű adókievetési, szolgálmányi ügyek kerültek elintézésre.

Margitta, 1901. Május 19.

Balogh Ferencs,
ref. lelkész.

Néhány szó Szabó Gusztáv úr „Válasz“-ára.

Már jó előre csaknem bizonyosra vettem, hogy Szabó Gusztáv úr nem fogja annyiban hagyni a dolgot; bizonyosan tudtam, hogy sarkantyuzni fogja őt valami belső ösztön, — nevezzük ezt lelkiösmeretnek — melynek szava megcsendült lelkében s ilyen ítéletet mondott tette fölött: bármit beszélj, bárhogy mentesd is magad, nincsen igazságod... Oh! ezt a szöveget akarja elnémitani, vagy legalább túlkialtani Szabó Gusztáv úr; ennek az erőlködésnek a kifolyása aztán az is, hogy tollat ragad s ugyancsak nekünk ront lelkészársainak, reánk fogván, hogy mi: rutul gyanúsítunk s

adventi epistolai textus: Róm. 15, 4. s köv. Az első vers, mint az előző visszhangja, a következővel össze se függ. A többi pedig mind vegyes gondolat. E szövegből még Uhlhorn is csak mesterkedve s az előző versek hozzászólásával tudott egy alapgondolatot kihozni. S más példákra is rá lehet mutatni — az evangéliomokból is. (p. o. Szt. H. után való 4-ik vasárnapi textus Luk. 6, 36—42) E szöveg összes gondolatait egységes alpra visszavezetni még senkinek sem sikerült.

S nagy baj végre az is, hogy a perikopacyklusban — az egyházi évhez való viszony szempontjából — sajátkép határozott rendszer nem található fel. Pedig ép az volna főcélja, hogy a keresztyén gyülekezet lelki szeméi elé varázsolja az üdvtörténeti fejlődésképet — és azt vele mintegy újra meg újra átéltesse.

Ott a példa: a pünkösti evangy. szövegek. Pünköstkor a gyülekezet bizonynyal a Szt. Lélekről óhaj-tana valamit hallani — s a megszabott evangy. szövegben egy vers szól róla. Sőt a Pünköst második napjára szóló inkább Karácsonyra illik. Milyen csürés-csavarással kell itt élni, a hol a Szt. Lélekről szó sincs. Hasonló a Szentháromság napi szöveg. Ott szó van a Szt. Lélekről — de nincs az Atya s Fiúról.

S mit mondjunk az ujévi evangy. szövegről! (Jézus körülmetéltetése!)

S hasonlóképp alkalmatlanok a böjti szövegek a Jézus szenvedésére vonatkozó nagy gondolatok tárgyalása szempontjából — pedig mennyi ide vágó más szöveg van szent könyvünkben!

Sőt — az adventi szövegek sem felelnek meg a

célnak. A Husvétől Pünköstig terjedő időre eső szövegek pedig egyet kivéve mind a Jézus halálát megelőző időbe valók.

S szintén így vagyunk az epistolai szövegekkel is. Ezek is alig-alig illenek be az egyházi évbe.

Ugy hogy méltán felvethető a kérdés: mire való az egyházi év, ha azzal a kiszabott szövegek semmiféle harmoniában sincsenek? Mi az irányadó? Az egyházi év vagy a szöveg?

S mi történik már most? a szónok keres, keresnie kell összefüggést az egyházi évvel. Mesterkedik, csür-csavar. Vesztegeti haszontalanul idejét, — csinál műbeszédet, melyből a gyülekezet ugyan nem épül. S mindezt azért, mert így szoktuk meg ősidők óta. S ennek így is kell maradnia, mert a perikopákból — szent ereklye lett. A traditio tette azzá.

Egyetlen előnyök: a régiség. Kinek — jobb belátása d+ára — ez előny, maradjon meg mellettök.

De igen, van Achelis szerint még egy más előnyök is: a gyülekezet megszokása. S valóban előny volna ez?

Schian szerint ugyanazon szöveg folytonos ismétlése, tehát éppen a megszokás egyenesen érdektelenségre, közönyre vezet. És ez természetes. Ismert dolgot mindig kevesebb érdekel hallgatunk, mint ismeretlent.

Mindég ugyanaz az evangélium és levél lassanként azt a gyanut kelti fel, hogy a beszéd is ugyanaz.

Uj szövegek ellenben fokozzák az érdeklődést. Minél több ismeretes szöveg, annál több templomi alvás és szokásszerű keresztyénség!

személyes hecceket hajhászunk. Óh nem, tisztelt lelkész-társ! mi csak a tényeket mondtuk el; mi csak segítettük életre kelni, kényszerítettük hangosan kiáltani azt a kis lelki custost, kinek ítélete erre a feljajdulásra önmagát mentegezni akaró erőlködésre, fűhöz-fához való kapkodásra indította. Ennyi a mi tőlünk ered; a mi ezen felül vagyon az a lélektől van. Nem is velünk tehát, ezzel, önlelkiösmeretével szállott harcra mostan Szabó Gusztáv lelkész-társunk; ezért is mi félre állunk s szemérlve a hensejében folyó küzdelmet csak azt kívánjuk: pusztuljon el abban az ó-ember s támadjon új életre az új-ember!

És mert ezt óhajtjuk s ezt óhajtom különösen én, ne vegye rossz néven, ha önmagában folytatott harcában nemesebb felének segítségére sietek.

Azt mondja „Válasz“-ában, hogy „egy prot. pap oly le kierővel felruházott leányát nem kell féltetni a convertálástól, vagy egyéb mistificismus tanoktól.“ Hát nem tudom, hogy azaz „oly“ szócska mire vonatkozik, de azt tudom, hogy a tények már ma is ellentmondanak feltevésének... Óh nagyon is ellentmondanak! Bizonyosan tudom: kis leánya immár imádságát olvasóján pergeti le, Szűz Mária képet hord nyakába, térdepel a kövön a szent képek előtt s résztvesz a templomi körmenetekben. Rövid egy év alatt im ez az eredmény. Vajjon mi lesz ennek folytatása s mi a vége?!... Maga mondja Szabó Gusztáv úr: „Mint a hópelyhek szállingóznak lelkébe (t. i. a gyermeknek) az erkölesi és vallásos eszmék, melynek összességéből alakul meg az erős vallásos meggyőződés.“ Igen, igen! csak hogy könnyen lehet, hogy az a meggyőződés éppen ellenkezője lesz a prot. pap édesatyja meggyőződésének! És a baj még nagyobb lesz azzal, hogy azt későn

S az örökös ismétlések hasonló eredményt idéznek elő a lelkésznel is. Így válik az istenitisztelet pusztá szokássá, üres formalismussá, unalomná.

Mig a keresztyén istenitiszteletek szokatlanok voltak, nagy volt az érdeklődés irántuk. Ma már azokat szokatlanokká nem tehetjük. Nekünk ugyanazon napokon, helyeken, órákban meg kell azokat tartanunk. S tartják ugyanazon lelkészek ugyanazon hanggal s módon, különösen falun. Ugyanaz a liturgia, ugyanaz az ének, még a versek száma is. Ugyanaz a kántor, s orgona hang.

Csupa szokott dolog. Hát a szokás nyugözzze még azt az egyet is, mi szokatlan maradhat: a szent beszédet? Bizony ne csodáljuk, ha végre keresztyénségünk is merő szokássá változik.

Azért ujuljanak meg mindenek! Legyen új élet, új szellem közöttünk. A biblia elég gazdag; lelkigazdságunkból ne csináljunk lelki szegénységet!

Az igehirdetés is csak a szabadság mellett válhatik az egyház életerejévé s áldásává.

Ki azt lenyögözi — erejét köti le. Azért le a perikopa kényszerrel: Istennek lelke szabadon hasson, építsen közöttünk!

* * *

Ezek Schian művének főgondolatai. Nem szándékozom kritikájukba bocsátkozni. Gondolatait gondolatébresztés céljából ismertetem; de ha a becses lap olvasói a kérdéshez hozzászólnak s ez által érdeklődésüknek kifejezést adnak, — örömmel teszem közzé saját nézeteimet is. Pozsony, 1901. ápr. 23.

Dr. Massnyik Endre.

fogja észrevenni, akkor talán, mikor kis leánya szünidőre hazatér, ama köszöntéssel fogja kedves atyját üdvözölni, a mely jeladás volt hajdan, Szent-Bertalan éjszakáján hitünk martirjainak a lemészárlására. Hát ne essék zokon Szabó Gusztáv urnak, ha mi lelkész-társai ettől a lehetőségtől feltjük őt s kis leányát is. És ne essék különösen az rosszul neki, ha mi prot. papok nem szívesen nézzük azt, hogy ily nevelésben részesítetik az, kinek majdan az leend a hivatása, hogy, mint tanítónő gyermekeink szívébe, lelkébe oltsa ama vallás igazságait, melyeket sem nem érez, sem nem tud.

Távol van hát tőlünk az „áldatlan hajsza a rút gyanúsítás és személyes hecc.“ Nem ez adta a tollat kezünkbe, hanem szent vallásunk igaz szeretete s egyházunk jövőjén merengő lelkünk félő aggodalma.

És most zárom soraimat. A „Válasz“-ra s általában az egész ügyre a fentiek s a szerkesztői megjegyzések után több szavam nincs s nem is leend.

Szatmáron, 1901. Máj.

Rács István,
ev. ref. lelkész.

A máramaros-ugocsai egyházmegye közgyűlése.

M.-Szigeten f. hó 17-én tartotta meg a m.-ugocsai egyházmegye tavaszi közgyűlését Szikszay Zoltán, esperes és György Endre e. m. gondnok elnöklése mellett. Előbb templomban voltunk, hol Darabanth Gusztáv val-lástanár buzgó imája emelte az ihletett lelkeket ég felé. A gyűlés a főiskola egyik termében folyt le, hol meg az esperes kérte Isten áldását tanácskozásunkra. Azután gondnok ur nyitotta meg a gyűlést oly tartalmas és tanulságos beszéddel, hogy annak jegyzőkönyvünkbe való felvétele menten elhatározott, az esperesi imával együtt.

Szép számmal jelentünk meg. Csupán három te-tegeskedő lelkész és egy agg világi tanácsbíró hiányzott.

A gyűlés egész lefolyása komoly, a nagyfontos-ságu tárgyakhoz illő ünnepélyes színezetű, érdeklődés-sel teljes volt s mintha újult idők lelke lebegett volna felettünk.

Első tárgy volt esperes jelentése a mult gyűlés óta előfordult belhivatalnoki változásokról, *kontro-ügyekről és elnöki intézkedésekről. E jelentés minden tekintetben bizonyoságot tett a felől, hogy az egyház-megye kormánypálcája jó kezekben van. Nevezetesebb pontjai közül megemlítendő a lelkészminősítő bizottságnak az ez eljárása, mely szerint egy lelkészt, ki egyházmegyénk egyik lelkészi állomására pályázott, nem tartotta minősíthetőnek erre az állásra, noha a mult évben csupán egy másik lelkészi állomásról mozdított el bírósági ítélettel. Hosszas vita után végre is a közgyűlés az E. T. 201. §-a alapján helyeselte a nevezett bizottság nézetét, de egyuttal megvilágosíttatni kívánja említett törvényszakasz eme szavait: „vagy nem zárandó-e ki hivatalból?“ E célból felirt az egyházkerületre.

Megemlékezett az esperesi jelentés két kebelbeli lelkész-társunk haláláról is. Egyik Fekete Sándor nagy-tornai, a másik Szűk Ferencz tur-sebesi lelkész volt. Amaz a pálya kezdetén, melyre alapos készütség mel-lett munkaszeretettel és lelkesedéssel lépett; ez élete 74. évében halt meg sokat szenvedett testtől, sok gondnal, gyötrődéssel meglátogatott szívtől, de még mindig ifjúi hévvel és buzgósággal viselven hivatását.

Az esperes jelentést tévén még a hivatalához be-folyt pénzekekről, azok elhelyezéséről, a tanítói korpót-lékokról, fizetékieszítésekéről, olvastatott a tanügyi

bizottság jelentése a folyó iskolai év első feléről. E szerint iskolai ügyünk ez idő alatt nem hanyatlott, sőt némely iskolában a tanítás javult. Csupán Dabolcon van baj. Itt a felekezeti iskola községivé alakult át, mibe, minthogy csaknem az egész falu lakossága református, az egyházmegye beleegyezett. Azonban az iskola pénztárnoka a hozzá került tanítói fizetést idegen célokra fordította. E miatt, de meg azért is, mert a dabolciak a legkíméletlenebbül bánnak lelkészszel, tanítóval egyaránt, a tanító onnan elment s régóta nincs tanító. És talán vallást sem tanultak ezóta a gyermekek. Hogy s mint áll a dolog, kideríti majd a vizitáció.

A közalap-bizottság jelentése tudomásul vétetett. A folyó évre bevallott és a közgyűlés által elfogadott járadék egyházmegyénk részéről 1652 kor. 20 fillér. Mint figyelemre méltó dolgot megemlítem a közalap-bizottság jelentéséből, hogy a dabolci egyház folyamodott két évi közalapi hátralékának elengedéséért. Nem emlékszem rá, hogy ilyen engedményben valamely egyház valaha részesült volna. Az egyházmegye nevezett egyház egy évi hátralékának elengedését a fensőbb hatóságok előtt javasolja, azon oknál fogva, mert az egyház híveinek gépelés végett egy helyre hordott összes aratási terménye elégett.

A számvizsgáló bizottság jelentése szerint mind a gyámpénztár, mind a közigazgatási pénztár rendben van. Annak ereje 27861 kor. 63 fillér. ezé 7145 kor. 35 fillér. Ez utóbbi tőkéje a kormányzati szükségletek növekedtével rohamosan fogy. Megbízott tehát a közpénztárnok, hogy a lélekszám szerinti általányt a lefolyt népszámlálás adatai szerint dolgozza ki s már a jövő évben ez alapon szedje az egyes egyházaktól a kormányzati költségeket.

Kérvények következtek a jelentések után:

1. Nagy Lajos megválasztott dolhai lelkésze, ki jelenleg szemlaki s. lelkész és tanító. Azt kérte, hogy új állását a jövő év első hónapjaiban foglalhassa el, mibe a közgyűlés, alapos okokkal fogva beleegyezett.

2. A tiszaujlaki egyház kérvénye, melylyel azért esedezik, hogy a régi lelkészi díjlevél állíttassék vissza, mely szerint a lelkész fizetése 493 korona, az új lelkészi díjlevél helyett, a mely szerint a lelkész fizetése 1100 korona. Mert mint indokolva volt, az új díjlevél idealis, a régi a reális, mert 1100 koronából valósággal csak 490 korona foly be. Majd a vizitáció ezt az ügyet is megvizsgálja T.-Ujlakon s csak a jelentés alapján határoz benne.

3. A tursebesi lelkészi díjlevél módosított ugyan, de miután értéke nem igen változott, megerősítés végett tovább ment.

4. Tamásváralja temploma javítására kért engedélyt. Megadatott.

5. Tiszaujlaki egyház kéri, hogy egyházi épületeiben egy tantermet adhasson az államnak és ez oda református tanítót nevez ki, a ki a kántori teendőket is elvégzi méltányos fizetésért. Ez is megadatott.

6. A halmi egyház a lelkészi szülő felújítása céljából 600 korona agrár kölcsön felvehetésére kér engedélyt, úgy hogy azt a haszon élvező lelkész fizesse vissza. Nem elleneztetett.

Voltak még kérvények számosan, melyek közül legnyomósabbak valának az államsegély kérvények.

Gyűlés után egy bizottság osztotta ki a segélyt, melyből az egyházak kaptak 50, a lelkészek 40, a tanítók közül ki 30, ki 40 koronát. Ugy gondolom az államsegély e nagymérvű elaprózása nálunk sem foly-

tatható tovább. Valami módot nekünk is kell kitalálni, hogy az a segély valóban segély legyen.

Az országos lelkészi nyug- és gyámintézet felállításához, úgy a mint az most tervezetik, nem járulhat a közgyűlés. Ennek létesítésénél más egyéb akadályt talán el tudnánk háritani, de lelkiismereti vádolás nélkül nem tehetjük azt, hogy eladósodott szegény egyházközsegeinket, melyeknek tagjai sok helyt az egyház fentartásához 100—150%-kal járulnak, újabb évi adóval terheljük meg. Reméljük, megjön a jobb kor, melyben könnyítettni fog az egyházi teher s akkor majd híveink is szívesen fognak áldozni a nemes célra.

A csonka és kegyeleti évek szabályozása tárgyában egyházmegyénk javasolja, hogy a kegyeleti év töröltessék. A csonka év belkörü szabályozására egy bizottságot küldött ki.

A nagyszebeni egyházmegye indítványát nem tette magáévá egyházmegyei közgyűlésünk. A lelkészeket lelkesen felhívta, hogy a reformáció történelmi fontosságáról, a protestantizmus hit és erkölcsi magasztos eszméiről soha el ne felejtkezzenek. Azokat mindenkor, különösen pedig a reformáció évfordulóját előző vagy követő vasárnapon hirdessék, tanítsák, de hogy október 31-ike, ha hétköznapra esik is, urvacsorával összekötött egyházi ünneppé nyilváníttassék ahoz nem járult. Mert — mint a határozat indokoltatott — ünnepeink szaporítása sem a Szent-írásnak, ennél fogva, sem a kálvinizmusnak szellemével össze nem egyeztethető.

A lelkészi könyvtárak felállítására vonatkozó indítványt közgyűlésünk pártolólágot vette tudomásul. Minden egyházra kötelezővé azonban nem mondta ki. A nemes és szent ügy érdekében vagyonszerűbb egyházainktól elvárja, hogy mind a Prot. Irodalmi Társaságha beiratkozzanak, mind a lelkészi könyvtárakat saját keblökben felállítsák.

A szigeti főiskola igazgató tanácsa az iránt tett lépéseket hogy a joghallgatók Szigetről is járjanak legációkba. Mivel köztudomás szerint jogászok más főiskolákból is járnak ünnepi követekül, ez az ügy bejelentett a főt. egyházkerületre.

Egyházkerületi képviselőknek megválasztottak Biró Lajos és dr. Tóth Jenő. Egyházmegyei ügyésznek Sárközy Pál.

Négy jelentéktelen közg. bírósági ügy volt.

A tárgysorozat este 7 óráig letárgyaltatott. Közben ebéd volt, melyet a gyűlés minden tagjának az esperes adott. Nem tudom, ha e dícséretes szokás más tractusban megvan-e?*

Biki Ferencs.

A káplántartási „átalányocská.”

Néhai kedves emlékezetű Gergely Károly volt nagybányai lelkész a kongruát — talán nem is rosszul — „kongruáeszká”-nak keresztelte volt el. Ezen ő elnevezése jut eszembe, ha a káplántartási átalánynak a konvent által történt megosztására, különösen pedig ha a tiszántúli egyházkerületnek juttatott csekély összegre gondolok, — az ő nyomán ezt a mi részünket „káplántartási átalányocská”-nak kell elneveznem. Bármint gondolkozzam is rajta, nem tudom megfejtetni, hogy minő alap vagy kulcs szerint történhetett a megosztás; hogyan juthattunk mi oda, hogy ez a nagy egyházkerület a legkisebb összeget kapja, — Akár lélekszám arány, akár — a mint több oldalról, így e lap hasábjain is

* Nincs, de nem is bírná minden esperesi erszény! Szerk.

nem egyszer hangsúlyozva volt — a kongruás egyházak számaránya szerint történik is megosztás: egyházkerületünket nem 1700 korona illeti.

Lehetséges talán, hogy az egyházkerületek által kimutatott szükségletek alapján történt a megosztás, mert ha vesszük, hogy a kiutalt összegből mintegy 7000 korona mint felesleg a jelen évre hozatott át: azt kell hinnünk, hogy a szükségletét mindenik egyházkerület megkaphatta.

Ha így történt volna a megosztás, — pedig így is történhetett, ha maradvány is van, — legalább az „Egyetértés“ c. napilap ennyi maradványról beszélt, — akkor ha más oldalról azt vesszük tekintetbe, hogy itt nem minden jogosult kapott ez illetményből: azon szomorú igazságot kell kimondanunk, hogy a mi egyházkerületünkben az intéző körök nem helyeztek erre nagy súlyt; talán a jogosultak sem irattak pontosan össze, hogy a többi egyházkerületek intéző körei jobban szívrokre vették ez ügyet mint nálunk, melynek — ha ez volna az ok, — a csalódott jogosultak adnák meg az árát.*

Itt van az én nehéz helyzetem. Elődöm felsőbb egyházi hatóság által a javadalom egy részével szabályszerűleg nyugdíjaztatott. A miniszter ur kiutalványozza a 23 ezer koronát oly czéllal, hogy az segédlelkészek díjazására és *oly lelkészek kárpótlására fordítható, kik az egész javadalmat azért nem élvezhetik, mert elődjök a javadalom egy részére való jogosultsággal szabályszerűen nyugdíjaztatott.*

E rendelethől kifolyólag engem a múlt évről 8 havi szolgálat után 333 korona illetne és semmit sem kaptam, holott pénzmaradvány is van. — Most azt sem tudom, lehetne-e még ezen a dolgon segíteni? Csak azt tudom, hogy sem közalapi segélyben, sem rendkívüli államszegélyben nem részesültem, — melyet pedig sok lelkész és tanító kapott.

Vajjon nem lehetne-e — ha más jogosult is volna, ki nem kapott — a maradványból a tiszántuli egyházkerületnek érvényesíteni a maga jogát s jogosultjait abból kielégíteni? Ekként ha megtörtént — „a mit nem hittünk volna“ történjék meg a mit várhatunk és jogosan megkövetelhetünk!

Öri Tamás.

A tiszántuli egyházkerület tavaszi közgyűlése.

Május 29-én délelőtt 9 órakor vette kezdetét a kolégium nagy tanácstermébe. Mindig nevezetes alkalom ez arra nézve, hogy Debrecen városa falai között láthassa és tisztelhesse közéletünk amaz előkelő munkásait, kik szellemi, erkölcsi s anyagi érdekeink biztosításán, fejlesztésén és irányításán fáradoznak s a kik semmivel sem gondolnak, esakhogy elvégezhessék a munkát, mely rájuk bízott.

Most is megjelentek közöttünk e nemes bajnokok s a díszes falánxban ott láttuk Kiss Áron püspök körül Tisza Kálmánt, Gróf Dégenfeld Józsefet, György Endrét, Simonffy Imrét, Gróf Dégenfeld Sándort, Gróf Tisza Istvánt, Zsigó Endrét, Szegedi Antalt, Farkas Antalt, Uray Imrét, Szunyogh Szabolcsot, Szél Ákost, Tali Kálmánt, Juhász Mihályt, Kiss Elekét stb. stb. az egész esperesi kart s a tanári testületek érdemes képviselőit Ismert nevű,

* A feltevés, a kombináció nem áll; a mint mi értesülve vagyunk ez a megosztás a mi egyházkerületünk vezetőinek éppen nem történt akarata szerint; de hát alkotmányos életet élünk, — a többség dönt! Szerk.

köztevékenységű férfiak ezek mind, kiknek díszes során végig tekintve büszkén dobban meg szívünk abban a tudatban, hogy kálvinisták vagyunk.

A közgyűlést ősz püspökünk magas szárnyalású imádsággal nyitotta meg, melyben az új század messygyéjén álló Simeonként visszatekintett azokra, a melyek immár elmultanak s háládatos érzelmek között kérte a jószágos Isten kegyelmét a következőkre. Aztán lelkiismeretes gondossággal számolt be a nevezetesebb egyházi és iskolai eseményekről s megható szavakban említvén fel, hogy szeméi gyöngösege miatt az utóbbi években *lelkésszavatást* nem tarthatott, ígéretet tesz, hogy ha az Ur életének kedvezend, az ezen évi őszi közgyűlésen e célból maga köré fogja gyűjteni az ifju Timótheusokat.

Az ünnepélyes püspöki megnyitó után gyors tempóban indult meg a jelentések sorozata s legelső nevezetesebb mozzanata a tárgyalásnak az volt, hogy az egyházkerületi költségvetés készítő bizottság jelentése kapcsán a püspöki honorarium évi 2000 koronával való felmelését a közgyűlés nagy lelkesedéssel és egyhangulag megszavazta. Hogy mennyire bölcs és szükséges intézkedés volt ez, arra már előző számunkban rámutattunk s itt csak örömnünknek adunk őszinte kifejezést, hogy nekünk jutott a szerencse e tényt lapunkban feljegyezhetni.

A miniszteri leiratok s a kongrua és tökesegély bizottságok jelentései következtek ezután s esakhamar elérkezünk oda, hol az iskolák államosításának rég kísértő tengeri kigyója a láthatáron ismét felbukkant, sokónknak indokolt rémületére.

Ez a szörny azonban, Istennek legyen hála! ez uttal az eddiginél sokkal barátságosabb alakot öltött magára; mindössze 4 egyház zörgetett kérelmével s alapos megfontolás után a *szentleányfalvának* az államosításra az engedély feltétlenül; a *petneházainak* pedig azon kikötéssel adatott meg, hogy ám kösse meg a szerződést az állammal, de az egyházkerület a megerősítést csak akkor fogja megadni, mikor majd a petneháziak az ügyiratokat a népiskolai tanügyi bizottság elé terjesztik s az egyházkerület őszi közgyűlésén e bizottság jelentését meghallja. Az *élesdi* és *zápszonyi* egyházak hasonló célú iratai szabályszerűen ugyanezen bizottsághoz tétettek át.

Felemelő mozzanata volt a közgyűlésnek az a jelentés, mely a *bereg somi*, *nagy-beregi*, *gáti* és *tarpai* iskolák államosítása tárgyában beállott örvendetes fordulatról adott felvilágosítást.

Ezek az egyházak ugyanis, a mint lapunk olvasói emlékezhetnek, iskoláikat államosítani akarván, kérelmükkel az őszön a kerület elé járultak. De a kerületi közgyűlés főleg a beregi gondnok *Uray Imre* hatalmas beszéde után őket kérelmökkel elutasította s Uray Imrét bízta meg azzal, hogy nevezett egyházakba kiszállván, a híveket az államosítással járó veszedelemről felvilágosítsa s ha lehet, szándékok megváltoztatására rábirja.

Bizonyára emlékezni fognak olvasóink azokra a heves vitákra is, melyek e kérdés körül aztán lapunkban ujév után elviharzottak s nagy mozgalmakat támasztottak.

De *Uray* nem az az ember, ki árnyékától is megijedne. Ő bátran haladt előre kitűzött célja felé s aktiójának az eredménye az lön, hogy államosítási szándékáról mind a 4 fentemlített egyház egyhangulag elállott s kimondotta, hogy Isten segédelmével felekezeti

iskoláit nemcsak fenntartja, hanem azokat fejleszteni is akarja.

Abban, hogy e dolgok ily örvendetes fordulatot vettek, kétségkívül része van az illető egyházak lelkeszeinek és értelmes, sőt lelkes lakosainak is, de az érdemből az oroszlanrész mégis csak az esperest és főképp *Uray Imrét* illeti, ki bármint tiltakozott is az elismerés ellen, mely a kerületi közgyűlés részéről megszavazva lön, arra férfias kitartásával, bátorságával és kálvinista lelkesülttségével ugyancsak részvétel s példát adott mindnyájunknak arra, hogy „labor improbus omnia vincit.” Ime, ha minden küzdelemről lemondunk és a „quieta non movere” elvének hódolva, semmit nem teszünk, **ma már 4 felekezeti iskolánkkal kevesebb volna.** Szolgáljon ez mindnyájunknak igaz öröme s nemü vizsgálására azoknak, kik oly könnyen pálcát törnek felettünk, ha olykor-olykor lapunkban sziklakat mozgatunk meg s megpróbáljuk a minust is plussá változtatni.

Ilyen szikla a zsoltárok és énekeskönyvek nyomtatása tárgyában lapunkban megindított mozgalom is, melynek czelja a városi nyomda és egyházkerület jogainak biztosítása a budapesti Hornyánszky céggel szemben. *Eperjessy Kálmán* ugyanis az egyházkerülethez ez ügyben egy alaposan megokolt előterjesztést adott be, mely tanulmányozás végett az énekeskönyvi bizottsághoz és pedig azzal a megbizással adatott ki, hogy ez ügyről jelentést az őszi kerületi közgyűlés elé okvetlenül terjessze be. Most tehát már alapos kilátás van arra, hogy Hornyánszky uralra végre valahára lesz molunk s me látjuk kinek van igazsága.

Az országos lelkési nyugdíjintézet felállítása tárgyában beérkezett egyházmegyei véleményes jelentések a zsinati előkészítő bizottsághoz áttétetni határozottak.

Érdekes volt a beregi egyházmegye abbeli indítványa is, hogy miután az állam az újonnan felállított iskoláknál szervezett tanítói fizetéseket akkor is kiegészíti, ha az egyház p. o. csak 100 korona fizetést ajánl meg, hat gondoskodjunk valami olyan alapról, amelyből e czelra a szegény egyházakat segíyezni lehessen. Mert ez lesz a legbiztosabb mód arra, hogy az államosításnak egyszer s mindenkorra végét vessük. Ez indítványra a határozat az lett, hogy az megküldetik az egyes egyházmegyékhez tanulmányozás és javaslattevés végett. Mi pedig annyira fontosnak és messze kihatónak tekintjük ezt, hogy már most felhívjuk arra az egyházmegyék figyelmét. Ha azt nem akarjuk, hogy iskoláink nagy tömegét végképp elveszítsük, bizony megérdemli ez indítvány a komoly és lelkiismeretes tanulmányt.

Legnagyobb mozgalmat azonban az első napi tárgyalás folyamán mégis csak a debreceni egyház presbiteriumának az a felirata idézett elő, mely már lapunkban is kritika tárgyává tétetett s azt czélozta, hogy az egyházkerület mult őszi ismeretes utasítását vonja vissza s engedje meg a debrecenieknek, hogy a legközelebbi zsinatig maradjon minden úgy, a mint eddig volt.

E feliratra a határozati javastat így hangzott:

„A felebbezésnek hely nem adatik, mert

1. a debreceni egyházmegye 22—1901. számú határozatával felettes hatóságának az egyházkerületnek 234—1900. számú végzésével adott megbizásában egyházi törvényeink végrehajtása érdekében a 41. §. a) pontja alapján járt el.

2. Mert a hatályon kívül helyezettnek kért egyházmegyei határozat meg nem erősített s így statutum

jellegével nem is birt oly határozatot szüntet meg, mely magának a debreceni egyház presbiteriumának a felebbezésben is megjelölt 87—1886. számú határozata szerint nem fogadtatott el.

3. Mert az egyházkerületnek a fellebbezésbe idézett 1882. évi 340 és 1894. évi 187. sz. határozataiban foglalt azon kijelentés: „szerződés által biztosított, vagy ítéletileg megállapított jogok és viszonyok érintetlenül hagyatnak” a debreceni egyháznak az egyházkerülethez és nem az egyházmegyéhez való viszonyaira vonatkozik s mint ilyen nyomban kifejezést nyer s megoldatik abban, hogy a debreceni egyház főgondnoka, mint a főiskola helyi gondnoka az egyházkerületi közgyűlésnek egyházmegyei gondnoki ranggal tagja lett.

A vita folyamán a debreceni egyház érdekében felszóltak Balogh Ferenc, Kiss Albert, K. Tóth Kálmán, Simonffy Imre és Uray Imre (ez utóbbi azonban sok keserű igazságot mondott a debreceniek szeméi közzé!) a határozati javaslat mellett Tisza Kálmán, Nadányi Miklós Szele György s az eredmény az lett, hogy a fenti határozati javaslatot egyházkerületi közgyűlés olyan többséggel fogadta el, hogy a debreceniek mégcsak ellen próbát sem kértek.

S ezzel ez ügyről referadánkat mi is befejezzük. Volna ugyan még egy pár szavunk azon felvont szemöldökkel s nagy uri fölény érzetével tolmácsolt kijelentésre, melyben Kis Albert lelkésztársunk, a Tisza Kálmán komoly és böles intésére válaszolva, bár burkolódzó sejtelmességgel, de egyszersmind kétségtelen céltartással is lapunkat apostrofálta. De hát nem folytatjuk. Arról azonban biztosíthatunk mindenkit és így biztosíthatjuk Kiss Albert lelkésztársunkat is, hogy minket, ha az igaz szó kimondása forog fent, elnémitani nem lehet.

Különben is ugyan ideje volna már, ha egymást megérteneink s a mai nehéz viszonyok között szívós kitartással folytatott küzdelmeinkben Kiss Albert ur is mellénk állana. Vagy hát mégsem értjük a kövek kiáltozását!?

A délután 4 órakor folytatólag tartott ülés az Andaházi Szilágyi nevelőintézet ügyeivel foglalkozott. A terjedelmes gondnoki jelentést Zsigmond Sándor főjegyző kimerítően ismertette; kiemelendőnek találjuk benne azt, hogy az intézeti gondnok az intézetnek megfelelő helyre való kitelepítése érdekében javaslatot akar tenni. A felvetett eszme tárgyalásába nem bocsátkozott ezuttal a közgyűlés, hanem bevárja a felügyelő bizottságnak ide vonatkozó előterjesztését. Elég idő van ugyan a teendő előterjesztéshez képest a hozzászólásra, de mi már itt megjegyezzük, hogy a kitelepítést aligha lehetetlenné nem teszi az alapítólevél tartalma, annál fogva megfelelőbbnek gondoljuk, ha a gondnok oda fordítja a figyelmét, hogy a piac felől eső épületi rész bérlet útján használtassék ki, a növendékek elhelyezésére pedig emeltessek új épület a hal-utca felőli telek végén.

A megürült 4 rendbeli intézeti helyre valami 14-en pályáztak, közülök felvételre a kellő minősítettnek talált valamennyi rokon folyamodó, um.: Tömöri Ferenc, Szepesi Zoltán, Csapó Pál; a 4-ik helyre a nem rokon, de rég előjegyzésben levő Kovács Károly, s az időközi üresedés alkalmára előjegyeztetett Matolcsy László. Ezzel az első napi ülészés befejeztetett.

* * *

IRODALOM.

Hétköznapi imádságok templomi használatra.

Irtta: Szolnok György Gerzson a hajdu-bőszörményi ev. ref. egyház egyik rendes lelképásztora. Ára 2 kor. 50 fillér, Hajdubőszörmény. Kiadja: Szabó Ferencz könyvkereskedő 1901.

Pár hónappal ezelőtt emlékeztem meg e lap hasábjain Szolnok György Gerzson halotti imádságairól s ima ma ismét abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy újra e munkás és tehetséges férfi szellemi termékét mutathatom be lapunk tisztelt olvasói előtt.

Halotti imádságairól azt irtam, hogy azok előkelő helyet foglalhatnak el halotti imádság-irodalmunkban.

Mást azelőtt fekvő „Hétköznapi Imádság“-okról sem mondhatok. Szerző ért ahoz, hogy mint kell imádkozni. Pedig ez a legnehezebb s ha az előttem ismeretes imakönyveken végig gondolok, legnagyobb részénél azt látom, hogy szerzőik éppen chez nem értenek. Vagy elmékednek s száraz dogmatizálásba mélyednek ott, hol a léleknek magasan kellene szárnyalni; vagy aprólékos és individualis kérelmek özönében ostromolják annak az Istennek trónusát, kiről már Socrates megmondotta. Megváltónk pedig kijelentette, hogy tudja minélkül szükölködünk s így nem szükség előtte Nomenclaturával előállanunk.

A jó imádságnak három egyszerű feltétele van, u. m.: 1. a magasztalás és dicsőítés; 2. a megalázkodás és 3. a feltétlen bizodalom. Mind a háromra klaszikus példákat a zoltárokban találunk. Van ugyan eset itt is, hogy a szerző nem ezen a hangokon szólal meg, hanem azt kéri Istentől, hogy ellenségei telett adjon neki győzelmet; bosszulja meg a zoltárirón elkövetett méltatlan sérelmeket; vagy hogy szabadítsa meg őt egyik-másik nyomorúságából. De a legszebb és legfelségesebb ó-testamentomi himnuszokban mégis csak az a lélek szárnyal, mely lerázza magáról az egoistícus és individualis érdek minden porát s epedő lángolással keresi azt, kihez úgy vágyakozik, mint szomjuhozó szarvas a vízhez. Az ilyen zoltárokból aztán soha sem hiányzik az általam felállított 3 feltétel. Így tanított imádkozni bennünket a mi Mesterünk is.

És Szolnok György Gerzson „Hétköznapi imádság“-ai nekem éppen azért tetszenek, mert ezek e keretek között mozognak. Vannak a kötetben 1. „Közönséges reggeliek“ (4 hétre) 2. „Közönséges délutániak“ (3 hétre) 3. „Bűnbánatiak“ (délelőttre, délutánra) 4. „Alkalmiak“ (Iskolai év kezdetén, végén, október 31-én stb. stb., betegkért mondandó és utóimádságok.) Tehát a tartalom elég gazdag, elég változatos. Mindamellet is azonban sikerült szerzőnek magát az ugyanazon gondolatkörbe való visszaeséstől s ismétléstől meglehetősen távol tartani. A mi ismét csak javára szól, ha meggondoljuk, hogy egyik legragyogóbb tollu imádságírónk ezt tartotta legnagyobb feladatnak. Szelleme ez imádságoknak határozottan evangéliumi s bár kifejezéseiben mindig válsztékos, dagályossá soha nem lesz s nem érzik rajtok az izzadtság szaga.

Azt nem mondora én, hogy itt-ott kifogásokat is nem lehetne tenni egyes imádságoknál (p. o. mindjárt a legelsőnél szerző a 3. bekezdésben szokása ellen dogmatizál; a szombati imádságokban meg egészen óesztendő utolsó napjához illő hurokat penget stb.) de hát ez már szokott is, sőt egyéni szempontból védelmezhető is. Összmeagygyőződésem azonban az, hogy ez

imádságok tisztességes s használható jó imádságok. Én a szerzőt üdvözlöm s művét megvételre ajánlom.

E. L.

Magyar írók élete és munkái.

Irtta: Szinnyey József. Hornyánszky Viktornek kiadásában jelenik meg, mint tudjuk, e végtelenül nagybecsű munka, melye mi füzetről-füzetre szoktunk jelezni. Jelenleg a VIII kötet 2. és 3. füzetei fekszenek előttünk, melyekben lapunk irányához képest a következő írók érdekelnek bennünket közelebből: Madarász Imre kareagi ev. ref. lelkész; Madarász Márton eperjesi ág. ev. lelkész; Mádai Károly dobsinai lelkész, ág. ev. superintendens; Magassy Dávid kissomlyói ág. ev. lelkész; Magulacs Péter rimabányai ág. ev. lelkész; Magyar Antal nagy-körösi tanítóképezdei igazgató; Magyar Istvan sárvári lelkész ág. ev. esperes; Magyar Kóssa Peter aranyosi ev. ref. lelkész, a felső dunamelléki egyházkerület superintendense; Majba János Vilmos budapesti ág. ev. fogházi lelkész, vallástanár; Majer János kövii ág. ev. lelkész és igazgató tanár; Major János esztereki ág. ev. lelkész; Major József s.-ujhelyi ev. ref. lelkész; Major Mátyás heidelbergi ev. ref. tanuló; Major Pál puhói ág. ev. lelkész; Major Pál esztereki ág. ev. lelkész; Majoros István s. pataki ev. ref. tanár; Majoros József békés csabai ág. ev. gymnasiumi tanár; Makay Daniel ungvári ev. ref. lelkész; Makkai Domokos n.-enyedi ev. ref. főisk. tanár; Makkai Ferenc tiszaburai ev. ref. lelkész; Makkai Gergely n.-váradai ev. ref. tanuló; Makay István pápai ev. ref. főgymn. tanár; Makkai Sámuel széki ev. ref. lelkész; Makay Zádor dévaványai ev. ref. tanító; Maklary János böcsi ev. ref. lelkész; Maklári Pap Lajos berzétei ev. ref. lelkész; Maklári Pap Miklós m.-szigeti ev. ref. főgymn. tanár; Makódi János tasnádi ev. ref. lelkész; Maller Ferenc esztervári ev. ref. lelkész; Maier Márton szelindeki ág. ev. lelkész; Malnássy László szebeni ev. ref. lelkész; Malom János gáldi ev. ref. lelkész; Manhen György gyulafehérvári ág. ev. lelkész; Mandel Kristóf. Eddig 67 füzet hagyta el a sájtót 14136 életrajzzal. Előfizetési árak 5 füzetre 5 korona, 10 füzetre 10 korona. Az I. kötet ára 20, a II. k. 13, a III. k. 12, a IV. k. 12, az V. k. 12, a VI. k. 12, a VII. k. 12 korona bérmentes megküldéssel. Ezt az irodalomtörténetileg megbecsülhetetlen értékű munkát újra meg újra is a legmelegebben ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe.

A hűbéri rendszer. Az egyes történelmi korszakok társadalmának képe az Ó-korból csak töredékesen maradt ránk. Ismerjük Egyiptomnak, Görögországnak, Rómának rabszolgatartó arisztokraciáját, de nagyobb nemzeti vagy éppen egész földrészén elterjedt társadalmi szervezettel nem találkozunk egész a Középkorig. A hűbériségnek azonban egész rendszerét világosan ismerjük. A nemesek és nem nemesek, a földbirtokosok és szegények különbségén alapul ez is, de sokat fejlődött az Ó-korhoz képest és előkészítője lön az ujkori átalakulásoknak. A nem nemes jobbágya lön az urnak, a kisebb nemesek csoportosultak a főbb urak körül, a kiktől jószágot fogadtak el haszonélvezetre, a főur a királytól is. Ennek fejében a hűbéres hűségesküt tett urának, a kit minden vállalatában segíteni tartozott. Kardot, dárdát vagy lobogót kapott a hűbéres hűbér-urától, az investitura alkalmával fegyvert, a melylyel urát védeni tartozott. Vad és nyers volt ez a kor, de ragyogó és hősi. Ünnepek, lovagi tornák és háboruk tettek

az élet füszerét, a pert is harcra intették el, istenítéleti párbajt vívtak s a legyőzött fél elvesztette pörét. A hüper-rendszerrel szorosán összeforrt a lovagság. Ez a harcok virága, harc és a bajvívás művészete. Lovag csak nemes szülők gyermeke lehetett. A fiugyermeket hét éves korában elvették a szülei háztól valamely kitűnő lovag udvarába, hogy annak erényeit eltanulja. 14 éves koráig mint apród kísérte a vár urát és asszonyát vadászatokra és növelte eréjét és ügyességét. Mint inas is szolgálta urát. A tanulási évek elteltével, 18—20 éves korában felvették a lovagok rendjébe. Testilelki tisztaságának jeléül megfürdött, megáldozott s fehérbe öltözve, két lovag közt az oltárhoz lépett. Mises után a pap megáldotta kardját és a lovag, kinek udvarába szolgált, kardjával vállára ütött e szavakkal: „Lovaggá avatlak az Atyának, Fiunak és Szentléleknek nevében.” Így forrt össze az egyházzal a Középkor e fényes intézménye, melyről egy egész nagy történelmi korszak nyerte nevét és melyről ma is legszebb románcok szólnak, mely vezető eleme volt több emberöltőnek s ideálja a személyes bátorságon alapuló harcok. A lovagi szerelem bájos képei maradtak ránk szép balladákban, románcokban, tanujául annak, hogy a nehéz, erős várak hideg kőfalai között is költői szívek éltek. Csak-hogy ezeknek életük is költőibb volt és közelebb állott egész érzésük bájához. Akkor éltek azok a mesés lelkű férfiak, a kik csak egyszer szerettek, de örökre szerettek, szívük vérét ontották a hitért, míg szívük fölött örizték egy hölgy kis szalagját lovagi színükül.

A lovagokról mond szép történeteket a Nagy Képes Világtörténet V. kötete, melyből most csak nem a VII-ik kötettel egyidejűleg jelent meg a 99. és 100. füzet. Az egész nagy mű 12 kötetből fog állani, szerkesztője dr. Marcali Henrik akadémikus, egyetemi tanár; az V. kötetet a kitűnő tollu történetíró, dr. Mika Sándor írta. Egy kötet ára diszkötésbe 16 kor, kapható füzetként (á 60 fill.) és havi részletfizetésre is a kiadó-társulatnál, Révai Testvérek Irod. Int. Részvénytársaságnál, Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.

KÜLFÖLD.

Egy katolikus osztrák író a biblia olvasásáról.

(Vége.)

A két első lehetőséget nem fejtegetem. Csak egy a feltűnő és ezt már évek óta hangsúlyozom, nevezetesen az, hogy az egyház főképpen az evangéliumot nagyon is háttérbe szorítja, ott is, a hol alkalma volna azt magyarázni és fejtegetni, mint az iskolában, a szószéken, a gyóntatószékben. A szószéken ugyan olvasnak fel egyes részeket az evangéliumból, aztán ugyanazokból római katolikus magyarázat segítségével vezetik le az egyházi parancsokat, a sakramentumokat, az egyházi munkákat és ájtatossági gyakorlatokat, majd pedig ezen dolgokat állítják előtérbe, úgy hogy az evangélium, mint ilyen nem érvényesül. Az evangélium elhanyagolása miatt tett szemrehányásom, a mely bizonyára nem áll egyedül, nagy felháborodást keltett a klerikális ujságokban. Az egyház jobbjai azonban sejtik, hogy ez az elhanyagolás az egyházra nézve aggasztóvá válik. Gondoljunk csak a reformatiora, a jelenlegi „Los von Rom“ mozgalomra, a melynek főoka tapasztalásom szerint az evangélium iránt való szeretetben található fel. Ezen áttérési mozgalom manapság mindenesetre még sokkal nagyobb volna, ha legtöbb

ember vallásilag indifferenssé nem vált volna. A laikusok indifferensek vagy képmutatók, bigottak, az egyházak egymással szemben civakodók és türelmetlenek gyakran a dühöngésig, — ez korunk vallásos életének a képe.

Ezen állapotok javulása, a vallásos életnek intenzívebbé tétele természetesen nem függ egyedül a bibliaolvasástól; a mit elolvasunk, annak át kell hatnia a szívet s aztán tetté válni. Bizva kell hinnünk és szívből kell szeretnünk, ez az egész.

A mi azt az aggodalmat illeti, hogy az új testamentomot a laikusok könnyen különbözőképpen magyarázzák és értenék: ez az aggodalom jogosult. Ha már a theologusok, pöspökök és egyházi atyák különféleképen értelmezik a szentírást vagy annak részeit, hogy ne jöhetne ez elő a laikusoknál? Mint minden nagy és mély értelmű írást, úgy a bibliát is tehetség, állás, kor és hangulat szerint különbözően fogják fel. És aztán az ember a theologusuktól sem kérhet tanácsot, a mennyiben az ő felfogásuk is annyira eltér egymástól. Ugyan mely ember értette meg egészén a bibliát? Azonban ezen könyvnek éppen a titokzatos voltában rejlik az a kimeríthetetlen forrás, a melyből minden időben annyi vallásos élet buzog. Mindazonáltal a különböző felfogás és magyarázás semmi rosszat sem hoz létre, sőt elevenítőleg hat. Protestáns országokban sok bibliaolvasó van mindenik megtalálja ebben a könyvben, a mire szüksége van és úgy veszi azt, a mint föl tudja fogni, a mint lelki életére a logjobb hatással van. Mindenik összhangba igyekszik hozni az evangéliumot saját lényének legnemesebb ösztöneivel. A theologusok vitakozhatnak fölötté, a hívő laikusok ezt nem teszik, hanem Isten igéjéből közvetlenül táplálkoznak. Bizonyára nem mondhatjuk, hogy a hívő evangélikusoknál a vallásos erő, vagy az erkölcsesség vagy a személyes érdem csekélyebb! Az evangélium isteni voltának az is a jele, hogy soha sincsen rossz hatással még akkor sem, ha ferdén fogják fel. Csak a jó akaratnak nem kell hiányozni. A legfontosabb erkölcsstanok egyébiránt az evangéliumban oly világosan, oly népiesen vannak előadva, hogy azokat csak rosszakaratu sophistika által lehet ellenkezőleg fogni fel. Míg a phariseusok és írástudók Jézus tanát elferdítették, addig az egyszerű halászok és pásztorok szívvél lélekkel elfogadták és a gyakorlati életben helyesen alkalmazták.

Ha magamról beszélhetek: én soha sem éreztem a theologiai képzettség hiányát. Minden dogmatikai fejtorés nélkül ütöttem fel a bibliát és a hol felütöttem, mindig világosságot nyertem abból, úgy hogy ez a világosság oktató, intett, vigasztalt vagy büntetett engem. Őszintén bevallom azt is, hogy reám sem volt mindig egyforma hatással a biblia, hogy sok dolgot ifjú koromban másképpen fogtam fel, mint a későbbi években, a szerencse között másképpen, mint a szerencsétlenségben, hogy némely dolgot egyáltalán nem tudtam felfogni, sőt egyes helyek kételyt és ellenmondást támasztottak. És ez is világosság volt, mert az Isten igéje után való keresésre ösztönzött.

Ugyan ez a hatás, ha a bibliaolvasó laikusoknál gondolatesere áll elő, a minék következtében aztán az egyházban termékenyítő, vallásos élet fejlődik ki. Tapasztalhatjuk, hogy az evangélikusoknál, a kik valóban azok, kevésbé uralkodik a vallási indifferensizmus, mint a katolikusoknál, a hol egyeseknek nincsen egyébb tenni valójok, mint az, hogy magokat vezeteltetni engedjék és engedelmeskedjenek.

Azt hiszem, hogy a laikusok és a lekipásztorok

között a biblia olvasása által élénkebb érdeklődés fejlődne ki és hogy az új testamentum olvasásának megengedése által a katolikus egyház, mint ilyen, semmit sem veszíthetne, hanem csak nyerhetne. Az egyháznak arra kellene törekednie, miszerint azon állítást megcáfolja, hogy „az Evangeliumhoz“ annyit jelent, mint „El Rómától!“ Igen, még többet is tehetne, segíthetne annak elterjesztésében, előmozdithatná annak a használatát, különösen adhatna ki egy bevezetést a bibliaolvasáshoz, mert a bibliaolvasást tanulni és gyakorolni kell.

Olyan ember, a ki először üti fel a bibliát, — főképpen ha a lelki életben gyakorlatlan — nem tud azonnal semmit sem kezdeni. Egyes helyek ugyan úgy esengenek a fülebe, mintha ismerné azokat: talán valamelyik prédikációból ismeri vagy még a tanulói időből. Más helyek határozottan homályosoknak látszanak előtte és így azt hiszi, hogy Jézus élete és tana felől sokkal jobban tájékozódhatik valamely vallási kézikönyv nyomán. Csak lassanként, ha ismét és ismét kezébe veszi kezébe veszi a könyvet, tűnik fel előtte az a kimondhatatlan fenségesség, a mely ezen szigorúan kötött, ünnepélyes és mégis oly egyszerű formában rejlik. Csak így sejtí ezen ősrégi iratok szentséges voltát, melyek ugyanazon tartalommal csaknem kétezer éven át erőt és üdvöt lehelttek a föld népeibe s az emberek milliárdjait szentelték meg a boldogságban s vigasztalták a szükségben. Ez a könyv az ősök testamentuma, elmozdithatatlan világító torony az idők és nemzedékek zivataros tengerében. A keresztyéneknek több.

A tisztos betűkön át végre maga az Idvezítő lép elő. Egyebet nem tudunk róla, mint a mi ezen könyvben van. Minden, a mit Jézusról irtak, a mi a világot betöltötte nevével — abból a kis könyvecskéből származott, a melyet új testamentumnak neveznek.

Ezen könyv authenticája, valamint fordítóinak a valódisága komolyan nem vitatható el. Természetesen Jézus tanának és életének feldolgozásai egyes pártok, szekták, egyházak nézete szerint eltérhetnek az evangeliumtól. Már egyes versek egyszerű elhagyása gyakran megváltoztatja az egész értelmét. Rossz ebből is ritkán származik, mivel a tárgy mindent megszentel, a mit róla mondanak. De mégis van a között különbség, hogy vajjon a szöveghöz a patakból iszik-e vagy a forrásból.

Gyakran kérdésbe teszik, hogy a biblia összhangzik-e a természettudomány jelenlegi állásával. Természetesen. Csak hogy az embernek nem a merev betűt, hanem az éltető szellemet kell megismerni. Így minden isteni és egységes lesz: Hit és tudomány, ég és föld.

A jelenlegi állapotok szerint ijesztően tátongó ürt látunk az evangelium és a katolikus egyház között. Ha ezen egyház politikai oldalát nem vesszük tekintetbe, nem tartom lehetetlennek ezen ürt áthidalását. Itt a betűbe, ott a formába kell lelket önteni; így jönne létre azon ideális, erkölcsi boldog világ, a melyet Isten országának nevezünk. Ez volna az ut a keresztyén hitvallások egyesüléséhez. Az én hitem elérhetőnek gondolja ezen magasztos célt.

Eddig törekedtem ezen egységre magamért. Evangeliumi álláspontom nem akadályoz abban, hogy a Jézus anyját ne tiszteljem s úgy az Idvezítőnek, mint kedves tanítványainak ünnepet ne szenteljek. Másfelől katolikus érzelmem nem akadályoz abban sem, hogy egy szegény evangelikus egyháznak a templom építésben segítségére legyek.

És ha valaki azt mondja, két urnak nem szolgál-

hatsz, a feleletem az: én nem is szolgállok nekik. Nem szolgállok sem a protestáns, sem a katolikus egyháznak; én csak annak igyekszem szívvel-lelélekkel szolgálni, a kinek ezen egyházakat alapították és az Egy.

Nem, az embernek nem kellene nyíltan ilyen intim dolgokról beszélni. Maga a vig citerás és cimbalmos könnyen felkölti valamely pietistának a gyűlöletét, ha beismeri, hogy az evangelium barátja. Csakhogy ő nem egyedül áll a világiak között, korunk küzdő lelkei között. Nevelők és vezetők, tudósok és költők kiáltanak magokért és a népekért az erőnek és áldásnak ezen kiváló könyve után. Es maga Göthe, a nagy pogány, a ki áttekinté a föld egész szellemi világát. így szólt egykor: „Haladhat mindig előre a szellemi műveltség, fejlődhetnek a természeti tudományok úgy terjedelmökben, mint mélységökben, hatolhat előre az emberi szellem, a mint akar — a keresztyénség fenségét és erkölcsi műveltségét, a mint az az evangeliumokban világol, soha sem fogja túlhaladni.“

* * *

Eddig tart Rosegger munkájában „A biblia olvasásról“ című fejezet. Ime láthatjuk, hogy katolikus létére sem kiméli egyháza ferde kinövéseit. Kifogásait azonban oly kedélyesen, oly szeretetre méltóan mondja el, hogy azokat még a legelkeseredettebb Jezsuita is meghallgathatná a nélkül, hogy megharagudna. Természetesen ez az eset aligha áll elő. Rosegger, a mint látjuk, bensőleg tulajdonképpen protestáns, bár kegyeletből s talán költészet miatt nem akar egyházának hátat fordítani.

En azt hiszem nálunk is vannak Rosegger Péterek, kik keblök bensejében rejtik a protestáns egyház iránt való vonzalmukat, de a külső körülmények kényszere alatt el kell nyomniok lelkök nemes érzéseit. De hiszem, hogy eljő az idő, midőn a protestantismus nálunk is diadalmasan fog kibontakozni jelenlegi nehéz küzdelemből s a sötétség fiait rejtekibe üzi vissza a felvilágosodottság felkelő napja.

Veress István,
ev. ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Talán feledékenység volt.** Egyházkerületünk gondoskodó bölcsesége az akadémiai tanárok törzsfizetését 4000 koronában, a gymnasiumi és tanítóképezdei tanárokat pedig 3600 koronában állapította meg a legfelső fokozatban. S mivel a javadalmazás emelkedése olyan tanszékekre is vonatkozik, melyeket a nemes város tart fen: igen természetes, hogy a vonatkozó tanszékek eddig folyósított összegének kellő kiegészítése érdekében elhatározta azt is, hogy a nemes várost az eddigi eljárás szerint meg fogja keresni. Ez eddig nagyon jól van. Ámde évek óta következetesen megfelelkezik egyházkerületünk arról, hogy a helybeli ev. ref. egyház két jogi és két gymnasiumi tanszék terhét bizonyos összegig folyvást hordozza ugyan, de a hozzájárulás a tanári fizetések rendezése óta egyetlen egyszer sem növekedett, holott az egyház sok tekintetben az egyházkerülettel parallel-jogokat élvez a főiskola kormányzásában. De meg az is igaz, hogy a debreceni egyház elég éber volt mindenkor arra, hogy midőn az egyházkerületi pénztárból dotált s az ő felső leányiskolájában alkalmazott tanári javadalom emelkedett: pontosan megkereste a megfelelő emelés céljából egyházkerületünket

és az nem is tért ki az újabb teher hordozásának kötelessége alul. Ha a debreceni egyház eddig főiskoláinkkal szemben az analog esetekben elmulasztotta a kötelesség teljesítését: az nem éppen rajta mult; tudtunkkal ilyen célzatu megkeresést az egyházkerület a debreceni egyházhoz nem intézett. S ha most is elmulasztotta azt: ez a feledékenységnek tudható be. Mert mi nem kételkedünk abban, hogy a debreceni egyház melynek képviselői a most lefolyt egyházkerületi közgyűlésen erősen a történeti multa kívántak hivatkozni s abból érveket keresni: a történeti multból képződő kötelezettségnél fogva nem fog elzárkózni — mert nem is zárkózhatik el — ezzel az alkaiommal se a javadalmazásokhoz való újabb hozzájárulásuktól. Kérjük, sürgetjük tehát, hogy a kellő megkeresés hajtassék végre.

— **A „Debrecen“ című politikai helyi lap** május 28-ki számában egy az egyházkerületi közgyűlésre egybegyűlt férfiak hangolására számító alkalmi cikk jeleut volt meg, melynek alá rejtőzött írója egy summában szeretné végezni érvekkel, személyekkel; a mennyiben tudniillik ezeknek valamelyes közök volt a debreceni egyház ismert viszonyainak megbolygatásában. Távol van tőlünk a szándék cikkíróval polemiába bocsátkozni; tollunkat ellen- vagy rokonszenv által befolyásolt animositás soha nem vezette; előttünk csupán a debreceni egyház jövője áll s e tekintetben tudjuk tisztelni az ellenvéleményt is, *ha annak a háttéré kétes homályba nem vész.* Azért legyen a „Debrecen“ alkalmi cikke alnévű írójának szája ize szerint; mi a támadásra nem reflektálunk. Azt azonban kijelentjük, hogy lapunk csakis nyilvánosság elé nem való olyan dolgok elől volt, van és lesz elzárva, melyek minden haszon nélkül csak a kedélyek felzavarására, vagy éppen megtevesztésére spekulálnak . . . *személyes jellegű indokból.* Kérjük ezt tudomásul venni s a mennyiben tisztelt cikkíró úr eddig talán más nézetten volt, jövőre nézve felőlünk való véleményét ekként módosítani.

— **Régi tartozások rendezése.** Ugy az átalakítási bizottságnak, mint a collegiumi gazdasági tanácsnak az átalakítási, illetve az új építési ajánlatokra vonatkozó előterjesztéseit változatlanul fogadta el s emelte határozati erőre az egyházkerületi közgyűlés. Ennek folytán az egyes adósok, hátralekösök rövid idő alatt venni fogják a követelés fentartása s törlesztési módzatára esetleg a törlésre vonatkozó határozatokat. Kívánatos, hogy e határozatok foganatosítása körül az illetékes tényezők a legnagyobb buzgalmat fejtsek ki s elismerésre tegyék magukat méltókká az eredményteljes közreműködéssel. Esperesi s lelkészi karunktól az egyházak presbyteritól függ minden, hogy ezek a folytonos rendezés alatt álló ügyek mielőbb végleges elintézésben részesüljenek.

— **Folytatása a néhai Gergely Károly volt nagybányai lelkész siremléke és nevére teendő jótékony célu alapítvány javára történt adakozások kimutatásának.** Tisza-Bökényből Szikszay Zoltán esperes által: Főris István 2 k., Főris Mikós 1 k., Király Antal 50 fil. összesen: 3 k. 50 fil. Kőszegremetei egyházból: Melegh Albert lelkész 10 k., az egyház pénztára 2 k., az olvasókör pénztára 2 k., a hivatott begyűlt pénzben és terményben 11 k., 74 fil. össz: 25 k. 74 fil., Krassói egyházból: egyház pénztára 20 k., egyház takarékmagtári pénztára 40 k., Ferenczy Imre lelkész 5 k., ifj. Főris Ferencz 4 k., Domokos Miklós 2 k., Bartók Sándor 2 k., Csomai András 40 fil., Rosenblum Miksa

5 k., Domokos István 1 k., Domokos Mihály 1 k., ifj. Domokos János 1 k., Bozsó Dániel 1 k., á. Gergely István 1 k., Gergely Mihály 1 k., Kajtár István 1 k., Nemes István 40 fil., Sinka Lajos és neje Gergely Eszter 10 k., Kecskeméti Dénes 1 k., Kübler Jánosné 2 k., b. Gergely István 1 k., Gergely János 1 k., Szabó (?) Antal 2 k., öz. Parlaginé 1 k., öz. Peleskey Sándorné 2 k., Peleskey Pál és neje Sinka Blanka 4 k., Kajtár Ferencz 1 k. össz: 110 k. 80 fil. Nagypaládi egyházból: Benesik István esperes által 10 k. Sinyérváraljai egyházból: Sátor Dávid lelkész 10 k., Kávásy László 5 k., Gerber Ödön 1 k., Bajnóczy Géza 4 k., ifj. Lugosi István 2 k., Anyos Miklós 2 k., Koroknay Károly 3 k., Szilvásy Dániel 1 k., Szilágyi Tihamér 1 k., Pásztóhy Jenő 1 k., Czech Aladár 1 k., Szathmáry Károly 2 k., Kávásy Sándor 2 k. össz: 35 k. Szatmári egyházból: Hermán Mihály 4 k., Farkas Antal 5 k., dr. Vajay Károly 2 k., Erdélyi István 2 k., Uray Géza 5 k., Domahidy Sándor 5 k., Békésy Géza 1 k., ifj. dr. Farkas Antal 4 k., Verécy Antal 2 k., Szücs Lajos 2 k., Biky Károly lelkész 2 k. össz: 32 k. Amaci egyházból: egyház 1 k., Kátó Béla lelkész 1 k., össz: 2 k. Földesi egyház 3 k. atyai egyházból: Sáfár Imre lelkész 3 k. Kispaládi egyházból: Nagy Elek lelkész 2 k., Bakos Sándor 1 k., Kupás J. 20 fil., Angyalosi F. 40 fil., Cserepes B. 18 fil., Kánya F. tanító 40 fil., Tóth Gáspár 20 fil., Többek által adott 18 k. buza, 8 k. tengeri ára együtt 3 k., Angyalosi S. 1 k. össz: 8 k. 38 fil. Zsigmond Sándor esperes által: Laczak Márton gyűjtése H. Böszörményben a III-ik elemi osztályban 2 k. 20 fil. Eszlári egyházból: Láposi J. és Kecskés B. 2 k., Saáp 2 k. 50 fil., Lévai J., Albert Jolán, Sebestyén B., Almási K. 4 k. 74 fil., Zsigmond Sándor 2 k. 56 fil. össz. 14 kor. Jeney Endre szinérváraljai lakos 4 k. Keérsemjéni egyházból: Balogh Áron lelkész 2 k. Halmii egyházból: Varga K. 1 k., Nagy J. 3 k., N. N. 20 fil., Zoltáni K. 50 fil., Tóth Imre 50 fil., Szepesi J. 20 fil., Sándor Lajos 1 k., Benyovszky Aladár 1 k., Korányi Zsigmond 1 k., Kua K. 40 fil., Szentpály Jenő 3 k., Bleyer Márk 1 k. össz: 12 k. 80 fil. Árpádi egyház Boros Gábor lelkész által 2 k. Pótor Elmér szatmárnémeti i. s. lelkész 2 k. Kiskolesi egyházból: Balogh István lelkész 1 k., Jászai István 1 k. Hajdu Ambrus 1 k. N. N. 1 k., egyesektől együtt 1 k. összesen: 5 k. Hosszapályi-i egyházból: Batori István lelkész 2 k. Gyulai egyházból: Biky Ferenc lelkész 2 kor. A D. P. L. 20-ik számában kimutatott összeg 456 k. 56 fil. Ehhez hozzáadva a jelen kimutatás főösszegét 279 k. 22 fil., az eddig gyűlt adományok összege 735 kor. 78 fil.

— **Tájékoztató!** Helybeli könyvkereskedőink a haladás emberei lévén, elhatároztak hogy üzletüket f. évi junius 2-től kezdve augusztus 20-ig *vasárnap egész nap* zárva tarják jövő évtől kezdve pedig május 1-től augusztus 20-ig. Mivel a munka szüneti törvény ugy is fenáll, célszerű lenne ha a papírkereskedők és divatárusok a könyvárusoknak eljárását követnék!

— **Kétszeres árt fizetek annak,** ki megküldi nekem a debreceni hittanszaki önk. kör kiadásában megjelenő „*Közlönynek*“ 26. és 27. évfolyamait. Ajánlatot kérek e címre: Rev. Zoltan Kuthy, Pastor, 208. East 115-th. Street, New-York, United States of America.

— **Válasz:** László Albert úrnak! Nyilatkozatára azt válaszolom a mit Zoványi Jenő, Gyoma maj. 28. Kálmán Farkas lelkész.

— **Egy megszívlelendő jó tanács.** Hollandiában a nagy lelkészhiány miatt, napról-napra előfordul az az eset, hogy fiatal theologus emberek, alighogy elvégezték az egyetemet, s megszerezték képesítésüket: lelkészekké választatnók. Káplánkodásról szó sem lehet a jelen körülmények közt (különben a kápláni rendszer soha sem volt divatban), hiszen ma is több mint 200-250 parochia áll betöltetlenül. Teljesen gyakorlat nélkül mennek ki az életbe: a mit a praktika theol.-ból ismernek, könyvből theoretice tudják. Természetes, hogy a lelkiismeretes emberek kétségbe esve állanak meg új munkálkodási terökön és fordulnak tanácstalanul ide-oda. Egy ilyen fiatal embernek feljajdulását olvassuk egyik ref. lapban, melyet a gyakorlott, öreg lelkész társaihoz imigy intéz: „Fiatal ember vagyok; alighogy elvégeztem az egyetemet, lelkészszé választattam. Munkám kezdetén azon szíves kéréssel fordúlok lelkész társaimhoz, lásanak el útamra jó tanácsokkal! Miként leszek én képes hetenként két prédikációt irni, bibliai magyarázatokat irni; belmissioi, evangéliomi munkálatokat végezni, számtalan egyházi teendőt teljesíteni?!“ . . . Egy öreg lelkész így válaszolt a kérdésre: „Olvassa fiatal barátom a Bibliát naponként; tegyen látogatásokat hiveinél naponként. A Biblia kimeríthetetlen gazdag kincs, megtanítja önt gondolkodni; az élet végtelen változatosságában ismét: a legjobb tanítómester. És soha se feledje, hogy ön lelkész!“

— **A tiszántuli egyházkerületi egyházi értekezlet nagy választmányának a gyűlése május 28-kán tartatott meg Debrecenben a kollégium nagy tanácstermében.** Jelen voltak Kiss Áron püspök, Gróf Dégenfeld József, Szél Kalmán, Simonffy Imre, Márk Endre, Farkas Antal, Balogh Ferenc, Zsigmond Sándor, Szabó János, Szabó Károly, Sütő Kálmán, Dávidházy János, Dorogi Lajos, Ujfalussy Béla, Görömbey Péter, Szikszay Zoltán, Papp Imre, Csiky Lajos, Szél Kálmánné, Bencsik István, Nagy István, Dr. Bartha Béla, Dr. Erdős József, Eröss Lajos. — Püspök ur ő méltósága rövid megnyitója után a jegyzők referálása alapján gyorsan intéztettek el a választmány elé tartozó folyó ügyek, melyek közül lényegesebbek voltak 1., theol. akadémiai tanárkar javaslata a tudományos theologiai irodalom fellendítése tárgyában. E javaslatra választmány kimondotta, hogy az a „Debr. Prot. Lap“ hasábjain közzététessék s annak megismerésére az értekezlet tagjainak még a közgyűlés előtt alkalom adassék. 2., Pénztárnoki jelentés s azzal kapcsolatban a pénztárvizsgáló bizottság kiküldése. 3. Az ügyviteli szabályzat megalkotása s Dr. Erdős József személyében a választmány jegyzőjének és titkárának megválasztása. Legfontosabb s lapunk olvasóira nézve bizonyára legérdekesebb határozata azonban a nagy választmánynak az volt, hogy **ebben az esztendőben az egyházi értekezletet nem fogjuk megtartani!** Így hát a jó máramaros-szigetiek szíves meghívását csak más alka-

lommal leszünk szerencsések igénybe venni, a mit a magunk részéről főképpen azért sajnálunk, mert ha egyáltalán van jelentősége a mi ily nemű értekezletünknek, úgy az — hitünk szerént — különösen az olyan helyeken érvényesül, hol magyarságunkkal s hazafiságunkkal is tüntethetünk. S ilyen hely Máramaros-Sziget is. Más oldalról azonban az is bizonyos, hogy ha értekezleteinket végképpen lejártni nem akarjuk, nem szabad azoknak évenkénti okvetetlen megtartását forcioznunk. Mert ezek az értekezletek a zsebet is érdeklik s nagyon tanulságos volna kiszámítani, hogy ha az az összeg, mit úgy az értekezlet tagjai, mint az értekezletet fogadó városok és egyházak eddigelé már kiadtak, mind együtt volna, vajjon milyen ára volna az annak a sikernek, mit ezekkel az értekezletekkel eddig elérnünk sikerült!? Nem mondjuk mi azt, hogy soha össze ne jöjjünk. Oh! igen! Da csak akkor, ha a napi események és kérdések ezt az összejövetelt indokolják és szükségessé teszik, mint p. o. a pátenses mozgalmak idején történt Debrecenben. Ha ilyen események és kérdések nincsenek, akkor ne erőltessük a közérdeklődést, a mit §-okkal és ügyviteli szabályzatokkal sem felkelteni, sem láncokra verni különben sem lehet. Ez a mi őszinte nézetünk ebben a kérdésben; pedig mi még valamennyi egyházi értekezleten jelen voltunk, a legutolsót kivéve; tehát megmutattuk, hogy nem csak beszélünk, hanem készek vagyunk áldozni is.

— **Nyilatkozat.** „A Kristály“ „forrás vize kellemes ízű, bakteriologiai szempontból felette tiszta és kémiai tulajdonságait illetőleg is kifogástalan viz lévén, azok közé a vizek közé tartozik, melyeket az egészségtudomány az egészséges ivóvizek közé soroz.“ **Dr. Aujeszky Aladár, egv. tanársegéd, középiskolai egészségtan tanár, Budapest, VIII., Baross-utca 55:**

Tartalom-jegyzék: A debreceni egyház. Dr. Körösi Kálmán. — Országos ev. ref. nvugdij-intézet. Nagy Lajos. — Tárcsa: A perikopa kérdés. Dr. Masznyik Endre. — Közéletünk: Az érmelléki egyházmege tavaszi közgyűlése. Balogh Ferenc. — Nehány szó Szabó Gusztáv úr „Válasz“-ára. Rácz István. — A máramaros-ugocsai egyházmege közgyűlése. Biki Ferenc. — A káplántartási „átalányocska.“ Öry Tamás. — A tiszántuli egyházkerület tavaszi közgyűlése. * * * — Irodalom. — Külföld. Egy katolikus osztrák író a biblia olvasásáról. Veress István. — Külföldi k.

Felelős szerkesztő: **ERÖSS LAJOS.**

Pályázat.

A debreceni ev. ref. collegium főgymnasiumában két rendes tanári állásra, melyek közül az egyik a *latin-görög* másik a *latin-magyar* nyelv tanításával van összekötve, pályázat hirdettetik. Pályázhatnak olyan ev. ref. vallásu egyének, kiknek a *latin-görögből* illetve a *latin magyarból* középiskolai tanári képesítésök van.

A tanszék évi javadalmazása 2400 kor. alapfizetés 800 kor. lakbér, öt évenként öt ízben emelkedő 200 kor. korpótlék, melyre nézve a más tanintézetnél töltött évek beszámíttatnak; később azonban az alapfizetés 2800, 3200 és 3600 koronára, végül pedig az 1897. évi 183. sz. egyházkerületi végzés teljes vegrehajtása esetén az ötödéves korpótlék is 400 koronára emelkedhetik.

A megválasztott tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és kötelezett tagja.

A pályázni kívánók vallásukra, végzett tanulmányaikra, tanári képesítésükre és eddigi szolgálataikra s egészségi állapotukra vonatkozó okmányokkal felszerelt kérvényeiket 1901. június 22-ig a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják be.

A megválasztott tanár tanszékét székfoglaló értekezés tartásával 1901. szept. 1-én tartozik elfoglalni.

Debrecen, 1901. május 31.

Kiss Aron
püspök.

Üzletem fentállása alatt 96 ev. ref. egyháznak szolgáltam munkámmal.

Orgona építészeti műterem

Debreczenben,

Darabos-utca 7. sz. alatt (a Collegium mellett.)

Fentáll 1893. óta.

Teljesen e czélra épített házamban készítek a mai kor legtokéletesebb vivmánya szerint, bármily kivitelű új orgonákat s azokért a legmesszebbmenő jótállást vállalom.

Orgona építészetem, mint az ev. ref. egyházak érdekét szolgáló intézmény, e téren az országban egyedül áll.

Munkám jóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a czégem iránti bizalom, s ígérem ezuttal is, hogy továbbra is ugy az árakban, mint a kivitelben egyháзам érdekét tartom első sorban is szem előtt és teljes megbízhatóságra törekszem.

Elválllok régi orgonák átalakítását, áthelyezését, tisztítását, hangolását és javítását vagy évi gondozását mérsékelt áron több évre menő jótállás mellett. — Megrendelésre készítek bármilyen kivitelű harmóniumokat is.

A nagytiszteletű és tekintetes egyházi előjáróság és az adományozó közönség, valamint a kántor-organista és tanító urak szives pártfogásába továbbra is ajánlva magamat, maradtam

teljes tisztelettel

Kerékygártó István

orgona építő.

Műtermemben megrendelt orgonák mindenkor vannak felállítva.

Erdelkődőket szivesen látok, tervekkel készséggel szolgállok.

Határozott árak, elsőrendű minőség, erőteljes nemes hangzású orgonák.

A „NEUMANN M“ czég debreczeni áruházáról.

A tiszántúli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

„NEUMANN M.“ czég

Hiszen évek hos. zu sora óta, a mióta ez a czég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debreczenben járva, ne tekintsek meg azt a kitünő hírnévnek örvendő nagy áruházat.

A kitünő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debreczenbe jöve ne mulasztják el ezt a látványosság számba menő hatalmas áruhá-

zat megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szoliditásnak, olesóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában mert a vevők óriási tömege helyből ugy mint vidékről a *Neumann M.* céget keresi föl.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények között fenntartani, de arra nem is volt eset, hogy *Neumann M.* áruháza ellen panasz emeltetett volna.

Olcsóság, tartósság és csinoság tekintetében a Neumann cég árui versenyen felül állanak.

A tiszántúli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen, mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután is figyelmökbe ajánljuk ezt a régi kitünő hírnevű előkelő céget.

NEUMANN M. Debreczen, főter, a postával szemben.

Mérték utáni megrendelések legjobban eszközöltetnek.

Pontos ezimre figyelni tessék.

Szabott árl Szabott árl Szabott árl